Ау-у-у, хат ташучы...

Элегрәк матбугатка язылучыларның кимүе почта әрҗәләренең юклыгы яки төзек булмавы белән бәйле дип уйлый идек. «Шәһри Казан»га ярдәм сорап килүчеләр дә аз булмады. Редакция ярдәме белән, күпләргә почта әрҗәләре куелды да. Хәзер менә икенчерәк проблема. Әрҗәсе бар, хат ташучы җитми!

6 БИТ

Ильвина:

«Күңелем кушканча яшисем килә»

«Мин хәзер ялгыз хатын, балам, аның алдында җаваплылык бар. Дөрес, бүген барысы да җайланды. Финанс мәсьәләләре дә, элеккеге ирем белән мөнәсәбәтләр дә. Мин аңа чиксез рәхмәтлемен, чөнки Булат белән бергә булган вакытлар миңа зур мәктәп булды».

12 БИТ

1990 ЕЛДАН БИРЛЕ ЧЫГА

Шәһри КАЗАН

татмедиа

Пәнҗешәмбе | 22.06.2017 | № 66 (5828)

www.shahrikazan.com

ТАТАРСТАН БАШКАЛАСЫНЫҢ КӨНДӘЛЕК ИҖТИМАГЫЙ-СӘЯСИ ҺӘМ МӘДӘНИ ГАЗЕТАСЫ

ЗӨҺРӘ САБАН ТУЕН КӨТӘ

Татар халкының көтеп алган бәйрәмнәренең берсе – Сабан туена да санаулы көннәр генә калып бара. Балтач районының Карадуган авылыннан Рәшит Сәгъдиев быел да Сабан туена үзенең Зөһрәсе белән чыгарга җыена. Зөһрә дигәнебез – Рәшит абыйның махсус Сабан туе өчен асрый торган аты ул.

4 БИТ

ШУШМАБАШТА СӨТНЕ НИГӘ АРЗАНГА ҖЫЯЛАР?

5 БИТ

РАВИЛ САБЫР: «БЕЗ ТАТАРЧА ЯЗЫП ТОРМАСАК...»

7 БИТ

РЕСПУБЛИКАДА

БУА

Сишәмбе көнне Буада ун тиен акча зурлыгында боз яуган, нәтиҗәдә «Авангард» хуҗалыгының чөгендер басуына зыян салган – чөгендер яфракларын тишкәләгән. Бу исә яшелчәнең үсешен тоткарлауга яисә яшь үсентеләрнең черүенә китерергә мөмкин. Шулай ук чүп үләннәренә каршы ашламалар кертүне дә кичектереп торырга туры киләчәк.

ЧИРМЕШӘН

Чирмешән районының Әмир авылында яшәүче Бадаевлар хуҗалыгында биш баш савым сыеры исәпләнә. Хуҗалар быел малларны саф һавада йөртү проблемасын үзләренчә чишкән – пай җирләренең бер өлешен, бер гектарга якын мәйданны, «электр көтүче» өчен тотып алганнар, дип яза җирле басма.

МӨСЛИМ

Мөслимдә яшәүче бер ханымның өеннән ярты миллион сум акча югалган. Хуҗабикә озак вакытка каядыр киткәндә, өй карап торырга һәм гөлләргә су сибәргә, дип, ачкычын бер танышына калдырган. Оператив тикшерүләр барышында ачыкланганча, ышанычлы зат өйгә төн үткәрергә гашыйкларны керткәләгән икән.

АКСУБАЙ

Аксубай районының Биләр заказнигыннан 17 боланны (марал) кыргый табигатькә җибәргәннәр. Дүрт ел элек Алтай төбәгеннән 25 болан кайтарылган булган. Алар өчен табигый яшәү мохите булдырылгач, мараллар, үрчеп, Татарстан урманнарына таралган.

ЧАЛЛЫ

Чаллының иске бистәсендә, шәһәрне икегә бүлеп ага торган Мәләкәс елгасы күпере астында гадәти булмаган күргәзмә эшли башлаган. «Яр Чаллы тарихы объективта» дип аталган әлеге күргәзмәдә автокаланың тарихы, күренекле шәхесләре һәм КАМАЗ төзүчеләренең фоторәсемнәре белән танышырга мөмкин.

АПАС

Апас районында спортның күп кенә төрләрен үз эченә алган комплекс төзеләчәк. Апас урта мәктәбе һәм «Алтын алка» боз сарае янында урнашачак комплекс ике бинадан торыр дип планлаштырыла. Шулай ук янәшәдә универсал спорт залы урын алачак. Анда мини-футбол, волейбол, баскетбол, көрәш кебек спорт төрләре белән шөгыльләнү күздә тотыла һәм тренажер залы эшләячәк. Апас халкы өчен тагын бер уңайлылык: район үзәгендә 12,5 чакрым озынлыкта су юллары яңартыла.

Яңалыклар район газеталары сайтларыннан алынды

ПЕЧӘН ӨСТЕ

Зөлфия Хәлиуллина фотосы

Авылларда печәнгә төштеләр. Алдагы еллар белән чагыштырганда, печән уңышы быел үзгәрәк булыр, диләр. Республиканың Авыл хуҗалыгы һәм азык-төлек министрлыгы мәгълүматларына караганда, әлегә, мәсәлән, Татарстанда 2,5 мең тонна печән һәм 187 мең тонна сенаж әзерләнгән. Узган ел бу күрсәткеч бермәбер артык булган: 182 мең тонна печән һәм 811 мең тонна сенажны тәшкил иткән.

– Бу көннәр – азык әзерләү өчен иң яхшы вакыт, бер атнадан инде соң булачак. Һәр югалткан көн саен туклыклылык кими, массаның үсүен көтүдән мәгънә юк, – дип белдерде Татарстан авыл хуҗалыгы һәм азык-төлек министры урынбасары Илдус Габдрахманов.

Сүз уңаеннан, республика хуҗалыкларына барлыгы 1,8 миллион тонна азык берәмлеге яки шартлыча бер баш терлеккә 30 центнер азык берәмлеге әзерләргә кирәк. Азык әзерләү Әлки (20,4 мең тонна сенаж), Зәй (19,7 мең тонна), Азнакай (14,8 мең тонна) һәм Сарман (15,8 мең тонна) районнарында актив рәвештә алып барыла. Ә менә Әлмәт һәм Минзәлә (1,4әр мең тонна), Алабуга (1 мең тонна) һәм Тукай (0,4 мең тонна) районнары калыша.

СҮЗЕН-СҮЗГӘ

Татарстанның Баш ветеринария идарәсе җитәкчесе **Алмаз Хисаметдинов:**

– Быел терлек азыгы әзерләү җиңел түгел. Һава шартлары, башка еллардагыга караганда, үзгәрәк булды бит. Шунлыктан үлән бик начар, кыска, ләкин без аны чаба башларга тиеш, чөнки икенче кат чабу соңга калачак. Азык әзерләү буенча 20-25 көнгә соңардык инде. Июль-августта һава торышы яхшы булса, узган елдагы кадәр азык әзерли алырбыз дип ышанам.

Әлки районы авыл хуҗалыгы һәм азык-төлек идарәсе җитәкчесе **Роберт Гадиев:**

– Быел печән, алдагы елларга караганда, сыеграк. Өстәвенә, көн дә явып торган яңгырлар да азык әзерләргә комачаулый, чапкан печәнне дә җыеп булмый. Явым-төшем 20 мм дан артып китте. Хәзер безнең максат – печәннең беренче катын тизрәк чабып бетерү. Шулай иткән очракта гына икенче катны чабарга өлгерәчәкбез. Печәннең беренче катын сенажга чабабыз. Гомумән алганда, районның 23 мең гектар мәйданындагы үләннәр азыкка чабылачак. Шуларның 13 мең гектары – күпьеллык үләннәр.

«Азнакай» агрофирмасының терлекчелек буенча директор урынбасары **Илдар Гарифуллин:**

– Күпьеллыкларның беренче катыннан, нигездә, сенаж салабыз, икенче каты – печәнгә. Җәй соң килү сәбәпле, быел терлек азыгы әзерләү дә соңарды. Шуңа да беренче катны сыйфатлы һәм сыйлы чорында кыска срокларда җыеп алу – төп бурычыбыз. Бу уңайдан бар шартларыбыз да бар, егетләребезнең дә кәефе яхшы. Иң уңганы – Урманай. Алар, иң беренчеләрдән булып, сенаж сала башладылар. Сәпәй, Уразай, Сукаеш басуларында параллель рәвештә печән әзерләү эшләре дә бара. Эш ике сменада оештырылды. Бер сменада эшләүчеләр иртәнге өчтән үк эшкә кузгалалар.

Җәй салкыная?

Гидрометеорология һәм әйләнә-тирә мохитне күзәтү үзәге хезмәткәрләре, Россиядәге салкын җәй якындагы ун елда гадәти хәлгә әйләнергә мөмкин, дип кисәтә. «Российская газета» язганча, бу үзгәрешләр глобаль җылыну сәбәпле килеп чыга, дип хәбәр итә «Татар-информ».

Экватор һәм котыплар арасында температура аермасы кимү һава торышындагы үзгәрешләргә китерә. Россия киңлекләре өчен һава агымының һәрчак көнбатыштан көнчыгышка таба күчүе хас.

Хәзер исә илдә һава циркуляциясе билгеләнә. Ул Арктиканың салкын җилләреннән тора. Синоптиклар, әлеге вазгыять якындагы ун елда күзәтеләчәк, дип фаразлый.

Шәһәр кәефе

ГАФУР СӨНГАТОВ,

фәнни хезмәткәр:

– Теләче районындагы Кече Нырсы авылына әти-әни янына кайтып йөрибез. Без әле һаман урманда «посадка»да печән чабабыз. Малайлар мунчала буасында балык тота. Кечкенәдән урман арасында үскәч, урманны бик яратам. Шәһәр шаукымыннан соң урман җәннәт кебек тоела. Күңел тулганда, кулга гармун алам. Фән дөньясында кайнаганлыктан, китаплар күп укыйм. Яшьләр китаптан аерылмасын иде, кешене рухи яктан шул гына баета.

АНАСТАСИЯ ГОРШУНОВА,

студент:

– Быел сәнгать көллиятен тәмамлыйм, диплом эшен йорт-бина эчен бизәү темасына яздым. Казандагы паркларда һәм скверларда үзенчәлекле кече архитектура сыннары аз. Чит илләрдә әллә нинди сыннар уйлап табалар бит. Бездә дә архитекторларның, студентларның «хыялый» әсәрләрен паркларга урнаштырасы иде. Казанда велосипедчылар өчен аерым юллар юк диярлек.

АЛЬБИНА ПОЛИЩУК,

журналист:

– Казанда мин 2005 елдан, әти-әни Лениногорск шәһәрендә яши. Аларның исән-сау булулары үзе бер сөенеч. Ирем Булат белән ике кызыбызны үстерәбез. Һинд киноларына бала чактан ук гашыйк мин. Болливудка барып, һинд артистларын якыннан күрсәң иде. Татар милли ризыкларын әзерләргә яратам, хоккей һәм футболга бик исем китми. Үзебездә Конфедерацияләр Кубогы матчлары баруын беләм. Казан дөньяга танылсын дип телим.

ӘЛМИРА ЗАҺИДУЛЛИНА,

волонтер:

– Казанның «Рубин» футбол командасының фан-клуб әгъзасы мин. Спортны яратам. Конфедерацияләр Кубогына волонтер булып язылдым, конкурстан үтүемә куандым. Без чит ил туристларына белешмәләр бирәбез, юл күрсәтәбез. Футбол буенча дөнья чемпионатын башка илгә барып карасаң иде дип тә хыялланам. «Рубин» дөнья чемпионы исемен яуласын иде. Тагын Финляндиягә һәм Венециягә сәяхәт итәргә исәп бар.

КАМИЛ ИСХАКОВ,

волонтер:

– Исем-фамилиям Казандагы билгеле шәхеснеке кебек үк, ялганлап әйтүем түгел. Быел унберенче сыйныфка күчтем, инглиз телен өйрәнәм, ишегалды футбол командасында шөгыльләнәм. Алла боерса, футбол буенча 2018 елда узачак Дөнья чемпионатында да волонтер булырга ният. Ямайкада диңгез култыгындагы суны болгатсаң, шундагы суүсемнәр яктылык чыгарып балкый икән. Ямайкадагы шул Балкыш култыгына киләчәктә бер барам әле.

«Без кемнән ким?!»

Мәктәпләрдә чыгарылыш кичәләре башлана

Бердәм дәүләт имтиханнары тәмамланып килә, алда күңелле мизгелләр – чыгарылыш кичәләре. Быел бу бәйрәм 23 июньнән 1 июльгә кадәр дәвам итәчәк.

Алисә САБИРОВА

trinixy.ru

Һәр укучының мәктәп белән хушлашу кичәсен истә калырлык итеп уздырасы килә. Казан яшьләре ниләр белән генә шаккатырмый. «Шәһри Казан» газетасы уздырган сораштырулар күрсәткәнчә, күбесе ресторан, кафеларда бәйрәм итәчәк. Яшьләр арасында чыгарылыш кичәләрен коттеджларда уздыру да популярлаша бара. XI сыйныф укучылары инде кыш айларында ук андый урыннарга заказ биреп куйган. Мәктәбенә карап, чыгарылыш кичәсенә 5-25 мең сум җыешалар. Кредитка акча алып булса да, кайбер ата-аналар башкалардан калышмаска тырыша. «Лимузин» машинасын арендалаучы сыйныфлар да бар. Кыскасы, шәһәр җирендә баланы чыгарылыш кичәсенә әзерләү туй ясаудан ким түгел: кием, прическа, бизәнү, чәчәк бәйләме, фотога, видеога төшерүче оператор яллау, укытучыларга бүләкләргә акча җыю... Ә менә авыл җирендәгеләр бу яктан шактый тыйнак.

– Иң мөһиме купшы кием алу, кәттә бәйрәм оештыру түгел. Чыгарылыш кичәсе беренче чиратта 11 ел укыткан укытучыларыбызга рәхмәт әйтү, сыйныфташлар белән рәхәтләнеп сөйләшеп, истә калырлык хатирәләр туплау, – ди Кама Тамагы районы Кариле урта мәктәбен тәмамлаучы Ләйсәнә Дәүләтшина.

Авылда чыгарылыш кичәсе өчен бары 700 сум җыешканнар, күлмәкнең дә 1500-2000 сумлыгын сайлаганнар.

– Авыл җирендә матурлык салоннары юк, үзебез тыйнак кына бизәнәбез, чәч ясыйбыз, фото-видеога да үзебез төшерәбез. Кама Тамагы районында матур традиция яши. Ел саен район башлыгы чыгарылыш сыйныф укучыларын бергә җыеп, мәктәпне тәмамлау турындагы аттестатларны үзе тапшыра. Башта әти-әниләр, укытучылар белән мәктәптә чәй эчәбез, район үзәгендәге тантаналы чарадан соң бәйрәмне табигать кочагында дәвам итәргә уйлыйбыз, – ди Ләйсәнә.

Былтыр Дәүләт Думасы депутатлары да чыгарылыш кичәләрен артык купшы итмичә, мәктәпләрдә уздыру фикерен күтәреп чыккан иде. Татарстанның мәгариф һәм фән министры Энгель Фәттахов та бу мәсьәләдә тыйнаграк булырга куша. Тик балаларга юрганга карап аяк сузарга кирәклеген аңлатып кара син! Бәйрәм уза да китә, иң мөһиме – чыгарылыш кичәсендәге истәлекле мизгелләр, кыңгыраулы мәктәп еллары укучыларның күңелендә якты хатирәләр булып мәңгегә уелып калсын иде.

САН

*Россиядә **2017** елда онлайн белем бирүгә федераль бюджеттан – **400 млн, 2018** һәм **2019** елларда **300**әр млн сум акча бүленә.*

ТОП – 4

2017 ЕЛНЫҢ июнендә Татарстан хезмәт базарында тәкъдим ителгән иң югары хезмәт хакы 200 мең сумны тәшкил итә. Модалы хатын-кыз киеме җитештерә торган компания шушы хакка коммерция директоры вазифасына эшкә чакыра. Кыйммәтле эш хаклары буенча рейтингта икенче урында – сату буенча төбәк җитәкчесе урынбасары вакансиясе, түләү 150 меңнән башлана. Бер халыкара компания Кипрдагы офисларына барып эшләүче хезмәткәргә 2700 евро тәкъдим итә. 100 мең сумнан башланган хезмәт хакын, барыннан да элек, сәүдә өлкәсендә, төзелештә һәм мәгълүмати технологияләр тармагында тәкъдим итәләр.

ҖӘЙГЕ сезонда Казан аэропортыннан Геленджик, Минеральные Воды һәм Анапа шәһәрләренә туры рейслар ачылачак. Әлеге юнәлешләрдә Канаданың «CRJ-200» самолетлары хезмәт итәчәк. Казан – Геленджик – Казан маршруты буенча рейслар атнаның һәр сишәмбе һәм шимбә көннәрендә башкарылачак. Юл вакыты 2 сәгать 30 минут тәшкил итә. Минеральные Воды шәһәренә рейслар һәр шимбә саен 15.20 сәгатьтә була. Юл 2 сәгать 30 минут вакытны ала. Анапага рейслар һәр якшәмбе көнне 18.50 сәгатьтә башкарыла, юлдагы вакыт – 2 сәгать 20 минут.

КУЛЛАНУЧЫЛАР хокукларын яклау һәм кеше иминлеге өлкәсендә күзәтчелек федераль хезмәтенең (Роспотребнадзор) Татарстан буенча идарәсе балалар ялы сораулары буенча «кайнар элемтә» ачкан. Җәй буе көн саен 9.00-17.00 сәгатьләрдә идарә белгечләре республиканың сәламәтләндерү оешмаларында ял оештырылышы турындагы сорауларга җавап бирергә әзер. Телефон номеры: (843) 221-90-16.

САБАН ТУЙЛАРЫ быел республиканың район үзәкләрендә (шул исәптән республика әһәмиятендәге шәһәрләрдә) 1-2 июльдә; Чаллы шәһәрендә – 8 июльдә; Татарстан башкаласы Казанда 15 июльдә узачак.

Казан рестораторы **Нурислам ШӘРИФУЛЛИН:**

> *Казан ресторанкарында бөтен кеше купшы һәм матур, ә башка шәһәрләрдә шат күңелле һәм исерек...*

(«Бизнес онлайн»га биргән интервьюсыннан)

КҮРШЕЛӘРДӘ

Башкортстанның Яктыкүлендә курорт Сабан туе узган. Сабан бәйрәмендә заманча форматта тагын бер кат традицион башкорт брендлары турында искә төшергәннәр: көрәш, бишбармак белән сыйлану, башкорт батырлары хөрмәтенә җырлар... Сабан туена Россия төбәкләреннән – Мәскәү, Оренбург, Екатеринбург һәм Чиләбе өлкәләреннән дә кунаклар килгән.

Чувашстанда 1 июльдән газ тарифы 3,6 процентка арта. Мәгълүматларга караганда, моннан соң бер кубометр газның бәясе 5,36 сум булачак. Шул ук вакытта бердәм тариф ризык пешерү, торак биналарын җылыту өчен файдаланыла торган газга да куела.

Мари Элның Тозлы күлен дәүләт саклавына алганнар. 19 июньнән уникаль күл тирәсе 50 метрлы саклагыч зона булачак. Дүрт гектар мәйдандагы сулык овал формада. Аның үзенчәлеге шунда: ул Урта Идел буеның иң тозлы күле дип санала.

АТНА ФОТОСЫ

Илдар Мөхәммәтжанов фотосы

Хезмәт кодексында үзгәрешләр бар

Россия Президенты Владимир Путин Хезмәт кодексына үзгәрешләр кертте. Россиядә тулы булмаган эш вакытын гамәлгә кую тәртибе, шул исәптән хезмәткәргә ял итү өчен тәнәфес күләме дә билгеләнде. «Россия Хезмәт кодексына үзгәрешләр кертү турында»гы федераль канунны Россия Президенты Владимир Путин имзалады, дип хәбәр ителә Кремль сайтында.

Билгеләп үтелгәнчә, федераль канун нигезендә, СССР, РСФСР һәм Татарстан Республикасы Хезмәт кодексының кайбер хокукый актларын берләштерү күздә тотыла. Шулай ук яңа канунда тулы булмаган яки нормага салынмаган эш көне шартларында хезмәт куючылар өчен дә кагыйдәләр каралган. Хәзер нормага салынмаган эш көне тулы булмаган эш атнасы булып, әмма тулы эш сменасы сакланган хәлдә билгеләнә ала.

Канун нигезендә нормадан тыш һәм ял, эшләми торган бәйрәм көннәрендә башкарылган эшне хисаплау тәртибе каралган. Бу вакытта хезмәт хакы арттырылып түләнергә тиеш.

МАГНИТ ДАВЫЛЛАРЫ. *Алдагы көннәрдә магнит кыры тыныч булачак.*

Рәшит абый Сабан туена быел да Зөһрәсе белән чыгачак

Татар халкының көтеп алган бәйрәмнәренең берсе – Сабан туена да санаулы көннәр генә калып бара.

Балтач районының Карадуган авылыннан Рәшит абый Сәгъдиев быел да Сабан туена үзенең Зөһрәсе белән чыгарга җыена. Бизәлгән, матурланган Зөһрә, елдагыча, бәйрәм мәйданының үзәгендә булачак. Рәшит абый Сабан туе җиткәнне, яшь-җилкенчәк кебек, ашкынып-көтеп ала. Бәйрәмгә бер-ике атна кала ук әзерләнә башлый. Без аның белән очрашкан көнне дә ул шул эшләр белән мәшгуль иде. Зөһрәгә дигән эшлеяны керосин белән яңартып, тальян төймәләрен ялтыратып-чистартып утыра иде. Эшлеяның нәрсә икәнен үзем дә белми идем, ул ат сыртына куя торган махсус каеш икән. Каеш исә әлеге дә баягы ялтыравык төймәләр – тальяннар белән бизәлгән. Әле эшлеяга күннән чуклар да элеп куячак. Зөһрә дигәнебез исә Рәшит абыйның махсус Сабан туе өчен асрый торган аты ул.

– Татар ат җанлы бит ул, безнең халыкны ансыз күзаллап та булмый. Юкка гына «ир-ат» сүзе дә ир-егетләрне ат белән бәйләми. Миңа да кечкенәдән үк «ат җене кагылган». Бала вакытта колхозның ат абзарына йөри идек, көне буе шулар янында булдык. Әти дә почта атын җигеп йөрде. Атка атланып чапмаган, болында атлар чабыштырмаган авыл баласы юк иде ул вакытта. Армиядән кайткач, колхозда бригадир булып эшләдем. Ул вакытта да ат җигеп йөрдем. Бер елны районда Нәүрүз бәйрәме үткәрделәр. Анда ат җигеп, аны сөлгеләр белән бизәп килергә куштылар. Бу миңа ошап китте, Сабан туйларына да махсус ат җигә башладым. Бәйрәм алдыннан әрәпә (бүләк) җыярга да чыгабыз. Бизәлгән атларга утырып йөрү бала-чагага да күңелле. Минем Зөһрә бәйрәмгә чыккан башка атлардан аерылып тора. Калган атларны күбесенчә сөлге, чүпрәк-чапрак белән бизиләр, ә минеке тальян төймәләре белән бизәлгән эшлеядан һәм чиккән кулъяулыклардан чыга, – дип сөйли ул.

Сабан туена теләсә кайсы атны алып чыгып булмый икән, чөнки машиналардан куркалар йә дугаларына аскан кыңгыраудан өркиләр, дулап китеп, кемне дә булса имгәтергә мөмкиннәр. Ә ул куркуны берничек тә бетереп булмый ди. Рәшит абыйга да Зөһрәгә кадәр биш-алты малкайны алыштырырга туры килгән.

– Чемпион исемле акыллы атым бар иде. Ул 25 яшькә кадәр яшәде. Сабан туе мәйданына килеп кергәндә, башларын горур селкетә, йөрешләренә кадәр үзгәртә, тәмам биеп бара башлый иде. Аңардан соң берничә ат алып карадым, Чемпионның колынын да үстердем, барысы да куркак булды. Танышларым, Кукмара районында атлар белән сату итүчедә нәкъ син эзләгән ат бар, диделәр. Барып карадым, кап-кара төстә, ялтырап тора, кашкасы да бар, акыллы да. Бәясенә бер дә карамыйча алып кайттым аны. Сабан туена әзерләдек, бәйрәм җиткәч җиктек, бара гына башлагач, китте котырып, мин сиңа әйтим, тыеп булмады. Көчкә алып кайтып ябып куйдык. Акыллы да, матур да, батыр да атны табуы кыен, – ди Рәшит абый.

Аның хуҗалыгында, Зөһрәдән кала, тагын бер ат бар.

– Хәзер техника заманы бит, ике ат тоту кирәкме соң? – дип сорыйм мин аңардан.

– Татар авылында атлар булырга тиеш. Атсыз татар – канатсыз дигән гыйбарә дә бар. Татарның ат асрау гадәте юкка чыгып бара, аны югалтмаска, саклап калырга иде, – дип кыска гына, әмма үтемле итеп җавап бирде ул.

Дилбәр ГАРИФУЛЛИНА.
Балтач, Карадуган.

ОТПУСК түләүләре турында өч сорау

Элек атнасына биш көн эшли идек, кыскартулардан соң менә инде ике ай тирәсе атнага өч кенә көн эшлибез. Үз чиратында, хезмәт хакы да кимеде. Тиздән чираттагы ялга чыгарга җыенам. Отпуск акчасын исәпләгәндә, эш сәгатенең кыскаруы йогынты ясаячакмы?

Кәримә Сафина,
Яшел Үзән.

Отпуск акчасы соңгы 12 айда эшләгән хезмәт хакына бәйле рәвештә исәпләнә. Ел дәвамында эшләгән хезмәт хакын, барлык премияләрне кушып, килеп чыккан сумманы 12гә бүләләр. Аннан килеп чыккан сумма айдагы уртача көн исәбе – 29,3кә бүленә, шул рәвешле бер көнгә уртача хезмәт хакының суммасы билгеләнә. Бу сумманы отпуск көннәренә тапкырлыйлар. Нәтиҗәдә отпуск акчасы килеп чыга.

Безнең эш урынында отпускны икегә бүлеп бирү каралган. Ялны ике тапкыр 14әр көн итеп бүлү законлымы?

Айдар Сафиуллин,
Казан.

Хезмәт кодексында әйтелгәнчә, отпускны хезмәткәрнең ризалыгы белән генә өлешләргә бүлеп алырга була. Бу очракта төп шарт: отпускның бер өлеше 14 көннән дә ким булмаска тиеш. Коллегалар, җитәкчелек белән аңлашылмаучанлык килеп чыкмасын өчен, отпуск көннәрен алдан ук графикта күрсәтү кирәк. Отпуск һәр оешмада ел саен алдан билгеләнгән график буенча бирелә. Ике ел рәттән ялсыз эшләү законга каршы килү санала. Узган елда калган отпуск көннәрен икенче елга кушарга мөмкин.

Эштән киткән очракта, ял итмәгән отпуск өчен акча алырга буламы?

Сабина Фәррахова,
Казан.

Хезмәт кодексында «отпуск акчасын компенсацияләү» дигән төшенчә бар. Эштән киткән очракта, файдаланылмаган яллар өчен акчалата компенсация түләнергә тиеш.

Матчапури ашаганың бармы?

Грузин кафелары Конфедерацияләр Кубогына дип махсус яңа ризык әзерләгән. Казан кунакларына алар «матчапури» тәкъдим итә. Үзләре әйтүенчә, туристлар арасында ул зур популярлык казанган. Гадәти хачапурины аш-су осталары, бер тавык йомыркасы урынына, футбол командасын символлаштырып, унбер бытбылдык йомыркасы салып, футбол кыры формасында эшләгән. Татарстан Президенты Рөстәм Миңнеханов та әлеге яңалыкны хуплаган һәм башка кафеларга да 2018 елгы дөнья чемпионатына махсус ризыклар әзерләргә тәкъдим иткән.

Галина Шәрәфетдинова,
Казан шәһәренең
рестораторлар һәм
отельерлар ассоциациясе
башкаручы директоры:

– Грузин кафелары челтәре генә түгел, калган бик күп рестораннар да әзерләнде ул вакыйгага. Алар нишләптер игътибардан читтә генә калды. Киләсе елга тагын да хәтәррәк әзерләнергә ниятлиләр. Махсус ризыкларыбыз да бар, әлегә әйтми торабыз, диделәр. Меню белән генә түгел, туклану урыннарының бизәлеше турында да кайгыртачаклар. Чемпионат символикасы, туплар, төрле илләрнең флаглары белән бизәмәкчеләр. Җанатарлар гына түгел, башкаларга да футбол рухын йоктырырга телибез.

Резеда Хөсәенова,
«Тәмле булсын»
рестораны директоры:

– Киләсе елга мин дә бер «мөгез чыгарырга» уйлап торам. Нинди ризык буласын да күзаллап куйдым. Аның белән кунакларны каршы алганда да күңелле булыр иде. Нинди ризык буласы сер булып калсын. Грузин кухнясына килгәндә, «Афәрин!» диясе генә кала, кызыклы идея уйлап тапканнар. Безгә дә туристлар еш килә. Алар бигрәк тә токмачлы ашны, гөбәдия, өчпочмакны яратып ашый. Туклыклы да, тәмле дә ризыкларыбызга сокланып туя алмыйлар.

Михаил Хачатурян,
Әрмән милли-мәдәни
автономиясе рәисе:

– Без дә бу эштән читтә калмаска уйлыйбыз. Әлегә нинди ризыкны сайлаячагыбызны әйтә алмыйм, әмма ул футбол тубы формасында булыр дип уйлыйм. Безнең бик тәмле пешерә торган шеф-поварыбыз бар, аңа һичшиксез әйтеп куячакмын, моны хәзердән үк уйлый башларга кирәк булыр инде. Кунакларны яхшылап сыйларга кирәк.

Сүз уңаеннан, Казанга килгән футбол җанатарлары көненә 10-12 мең сум акча тота. Гадәттә, туристлар арасында уртача чек 6-8 мең сум тирәсендә тирбәлүен истә тотканда, футбол яратучылар акчаны күбрәк сарыф итә икән. Монда ашау да, яшәү дә, күңел ачулар да керә. Туризм комитеты рәисе Сергей Иванов сүзләренчә, Казанга иң күбе Чили, Мексика, Германия һәм Португалия җанатарлары килә.

**Дилбәр
ХИСМӘТУЛЛИНА.**

Эт – эткә...

яки Шушмабашта сөтне нигә арзанга җыялар?

Халыктан җыела торган сөткә бәяләрнең арзан булуы – авыл кешесенең иң авырткан җире, мөгаен. Бу мәсьәләгә карата булган сорауларны редакциягә әледән-әле юллыйлар. Чираттагы шундый мөрәҗәгать белән безгә Арча районының Шушмабаш авылы халкы чыкты.

tatarstan.ru

– Бездән сөтне 17 сумнан гына җыялар, ә күрше авылларда 18-19 сум бирәләр. Район буенча гына бер бәя куеп булмыймы икән ул? Тир түгеп тырышып тапкан хезмәтебезнең акча җимешен дә күрәсебез килә. Бик кызганыч бит. Өчәр-дүртәр сыер асраучылар бар. Татарстанның авыл хуҗалыгы һәм азык-төлек министры Марат Әхмәтовның, сөт бәяләрен 19 сумнан киметмәскә, дигән әчтәлектәге боерыгы бар дип ишеткән идек. Ул чынлап та бармы икән? Әгәр булган очракта, ни өчен бу үтәлми икән? – ди алар.

Аларның сорауларына җавап табарга теләп, Татарстанның Авыл хуҗалыгы һәм азык-төлек министрлыгының азык-төлек базарларын үстерү бүлеге белгечләре белән элемтәгә кердек.

– Мондый мөрәҗәгать белән чыгучылар бик күп, тик бөтен җаваплылыкны министрлыкка гына сылтап калдырырга да кирәкми. Беренчедән, закон буенча, министрлык боерык чыгара алмый, ул тәкъдим генә итә ала. Икенчедән, базар шартларында авыл хуҗалыгы продукцияләренә бәя базардагы вазгыять, сорау, тәкъдим һәм сезонга карап билгеләнелә. Сөткә бәя дә шулай ук.

Халыктан алына торган сөтнең бәясен төшерү мәсьәләсе министр Марат Әхмәтовны да бик борчый. Шушы уңайдан ул 25 майда республиканың трейдерлары һәм сөт эшкәртү предприятиеләре вәкилләре катнашында киңәшмә дә уздырды. Сөйләшүләр нәтиҗәсендә, сөт эшкәртү предприятиеләре белән җәйге чорда сөтне сатып алу бәясен бүтән төшермәскә дип килешенде. Моннан тыш, министрлык тарафыннан, сөт әзерләүчеләргә быелның 1 июленә кадәр халыктан җыела торган сөт бәясен 18 сумнан да арзанракка сатып алмаска, дип тәкъдим ителде. Бу мәгълүмат район башлыкларына да җиткерелде. Шуңа күрә әлеге мәсьәләне район башлыклары, авыл советы рәисләре дә контрольдә тотарга тиеш. Министр исә эшкәртү предприятиеләренең вәкилләрен, хуҗалыклардан сөтне турыдан-туры сатып алу өчен, трейдерлар белән үзара мөнәсәбәтләрне яңадан карарга өндәде. Искәртеп үтик, сөт эшкәртү белән «Просто молоко» ИК ҖЧҖ, «Арча» ҖЧҖ, «Касымовский сөт комбинаты» ҖЧҖ, «Алабуга Сөте» ААҖ һәм башкалар шөгыльләнә. Шул ук вакытта министрлык Федераль монополиягә каршы көрәш хезмәтенең Татарстан буенча идарәсенә әлеге мәсьәләне контрольдә тотуны, сөткә бәя төшерүнең законлылыгын өйрәнүне сорап, мөрәҗәгать белән чыкты, – дип аңлатма бирделәр алар безгә.

Татарстанның Арча районы авыл хуҗалыгы һәм азык-төлек идарәсе башлыгы Ренат Гатиятов белән дә элемтәгә чыктык.

– Без бу мәсьәләне контрольдә тотабыз. Хуҗалыклардан сөт җыючылар белән сөйләшкәндә, алар трейдерлар белән уртак тел таба алмауны әйтә. Соңгыларының исә үз дәлилләре. Сөтне Мәскәүгә, Новгородка яки Россиянең башка шәһәрләренә тапшырган вакытта, сөт күп булганлыктан, алмаулары турында әйтәләр. «Без гел бушка эшли алмыйбыз бит инде», – диләр. Югыйсә, киңәшмәдә трейдерлар да бар иде. Аларның саны бик күп, бер авылдан берничә кеше сөт җыйган очраклар да бар. Сезнең мөрәҗәгатьтән соң Шушмабашта сөт җыючы Төхвәтуллин белән кабаттан сөйләшербез. Бу авылда, чынлап та, башкалар белән чагыштырганда, арзанрак бәядән җыялар. Арча районында шундый тагын берничә хуҗалык бар. Сөт бәяләре җәйге чорда кискен төште шул. Бу проблемадан хуҗалыклар да аена 1-2 млн сум акча югалта, – диде Ренат Гатиятов.

Зөһрә САДЫЙКОВА.

Авылга хат

И газиз туган авылым! Үзеңнән еракта яшәмәсәм дә, бик сагынам мин сине. Ничек сагынмыйсың инде. Сиңа кайтып, күкрәк киереп, саф һаваңны бер сулау гына да ни тора бит!

Ялан тәпи беренче адымнарымны атлап киткән, кендек каным тамган, күзләрем ачылып, дөньяны таный башлаган газиз җирем бит син! Сиңа кайткач, талтирәкләреңдә кошлар сайравын, чишмәләреңнең челтерәп җырлап аккан тавышын тыңлап, күңелемә илһам алам. Бәрәңге бакчасында тәгәрәп, урам тузанында аунап үскән балаң булгангадыр, бөек язучыбыз Мөхәммәт Мәһдиев язганча, урып, кибәргә элеп куйган бәрәңге сабагы (хәзер инде аны киптермиләр бугай), әче әрем исен, салам һәм кипкән печән исен яратам. Моннан күп еллар элек гөрләп торган газиз авылым, бүген инде 20 йортлы әби-бабайлар авылы булып калгансың. Күңелне шатлык катыш курку баса. Шатланам: сагынгач, кайтып килергә ярый әле син бар, син яшисең. Киләчәктә кайтып керергә син булырсыңмы, таралып бетеп юкка чыкмассыңмы? Менә монысы күңелне тетрәндереп, куркытып куя.

Безнең буын белгән чорда зур авыл идең әле син. Берүзең бер колхоз идең, колхоз идарәсе, мәктәп, клуб, кибет, почта, тегү артеле бар иде. Синең зурлыгыңны күзаллау өчен ул вакытта алты фермаң (конюшня, сыер, бозау, сарык, дуңгыз, тавык фермалары) булуын гына искә төшерү дә җитә. Бәрәңге подвалың, амбарың, тимерче алачыгы, янгын күзәтү каланчасы бар иде. Клуб, китапханәң гөрләп эшли, мәгърифәт нуры чәчеп, һәр ел сабыйларыңны шатланып каршы алган башлангыч мәктәбең бар иде. Бар иде… хәзер боларның берсе дә юк. Төшләрдә күреп уянып китәсең дә, шул чакларны сагынып, язмышың өчен борчылырга гына кала. Балалар язучысы Заһирә Гомәрова туган авыл да бит әле син, халкың да һөнәрле, тырыш, хезмәт сөючән иде. Бик оста бакчачыларың, умартачыларың, балта остасы, тегүче, итекче, табиб, укытучыларың бар иде синең. Фермаларыңда эшләүче тырыш терлекчеләрең, иген үстерүче алдынгыларың белән данлы идең син!.

Туган авылым! Зур суларың, биек тауларың юк синең. Читләтеп үткән яшел чирәмле ерганагың, сай гына сулы инешең, берничә генә чишмәң бар. Син хәзинәле урман итәгендә утырасың, ә урман – табигать байлыгы, чиксез хәзинә оясы бит ул. Менә шул хәзинәле урманың синең мактанычың, терәгең инде. Безне, сугыш елы балаларын, шул урманың саклап калды бит, газиз авылым! Баллы куәттән башлап һәр ашый торган үлән, гөмбә, җиләк, чикләвек, шомырт, миләш, гөлҗимеш, балан – барысы да безне үлемнән саклап калган ризыгыбыз булды. Урман безне җылытты да. Утынына кагылырга ярамаса да, ботагын җыеп яга идек. Киендерде дә әле безне урманыбыз. Юкәсеннән башмак, чабата ясап кия идек. Терлек асраучыга да урман булышты, печәнен баш өстенә, җилкәләргә куеп ташый идек, башлар чың-чың итәр иде, түздек. Хуш исле, җиләкле үләнне бушатып ташлап өстенә барып егылгач, ачлыгыбызны да, арыганлыгыбызны да онытып, җиләкләрен эзли идек. Җиләкле печән исләрен кайсыбыз гына онытты икән!

Урманның һавасын гына да сулап туярлык түгел бит, кайда нинди агач, нинди үсемлек үсүенә карап, төрлечә хуш ис тарала. Нарат урманың бар, ул кул сузымы җирдә генә. Алардан җыеп ясалган сагызның тәме әле дә авызда тора кебек. Ә ул сагызны, шулай тәмле итеп, бер генә әбиебез ясый белә иде. Шул сагызны бераз чәйнәгәч, тамак туеп киткән шикелле була, рәхәтләнеп йөрисең. Бу безнең ач балачагыбызның онытылмас шатлыгы булып күңелләрдә уелып калган.

Туган авылым! Күкчәчәкле арыш басуларың, дегет чәчәкле үзәннәрең һаман хәтердә саклана әле. Без ул басулардан, үзәннәрдән дә печән җыя идек. Терлек асрау бер дә җиңел түгел иде шул. Печән күтәргән башлар чыңгылдый, җилкәләр салынып төшә иде. Сугыштан соңгы еллар – тормышның авыр, фәкыйрь чаклары. Халкың әкренләп урман, тимер юл эшенә китте, аннары шәһәрне яулый башлады, зур төзелешләргә, чирәм җирләр эшкәртергә киттеләр. Киткәндә, барысы да берничә елдан кайтыр кебек иде. Юк, кайтмадылар, язмыштыр инде, күбесе хәтта чит җирләрдә торып калды. Казүрдәкләр каңгылдашкан инешеңне, чишмәләреңнең тәмле суын сагынып, күпме балаң читтә яшәп ята.

Урманыңны икегә ярып, поезд юлы үтә. Элек тә дүрт авыл халкы синең аша йөрде.

Кайтучы-китүчеләр таныш-белешләренә кереп ял итеп, чәйләр эчеп тә китәләр иде. Кайсылары әйберләрен калдырып тордылар, буранда җылынырга, яңгырда ышыкланырга тукталдылар. Аллага шөкер, тормышлар рәтләнде, хәзер бар да үзгәрде. Халык поезд белән бик йөрми хәзер, һәр авылга асфальт юл салынган. Әмма шул авылларның халкы авылдашларымның киң күңеллелеген, кунакчыллыгын әле дә олы рәхмәт белән искә алалар. Ә син, авылым, үткәннәрне уйлап, тын гына яшәп ятасың. Балаларың кайталар, урамнарыңны, су буйларыңны әйләнәләр, чишмәңнән сулар эчеп, шифа алалар. Алар сагынуларын басалар да тагын китеп баралар, чөнки тормышлары шулай көйләнгән. Син озатасың да каршы да аласың. Аларга якты өмет биреп яшисең әле син! Онытма, газиз авылым, без барыбыз да сине сагынабыз, яратабыз, сиңа иминлек телибез! Читкә китсәк тә, күңел җебебез өзелмәгән безнең, язмышың өчен борчылабыз. Бәлки бер көн килер дә, сиңа кайтып, үз эшен ачучы берәү килеп чыгар. Бәлки аңа ияреп икенчесе, өченчесе…

Өметне өзмик әле.

Роза ШӘЙХЕТДИНОВА.
Арча районы,
Чөмә-Елга авылы.

ЧЕТЕРЕКЛЕ МӘСЬӘЛӘ

Ау-у-у, хат ташучы...

Матбугат хезмәткәрләре: «Подписка», – дип янып-көеп йөргәндә, баксаң, кайбер авылларда газета-журнал таратучы почтальоннар юк икән. Яшел Үзән районының Карагуҗа авылыннан да борчылып шалтыраттылар. «Почта начальнигыбыз эштән китте, хат ташучы да: «Эшләмим», – ди, бик теләсәк тә, газетага язылa алмыйбыз. Язылсак та, элемтә бүлекчәсе булмагач, газеталарны безгә кем таратыр икән соң?» – диләр алар. Кама Тамагы районының Чаллы авылында да шундый ук проблема икән. Газета килмәү бер нәрсә, почта бүлекчәсе булмагач, авыл халкы субсидияләр, пенсия дә ала алмый, торак-коммуналь хезмәтләргә түләр урын да юк дигән сүз бит...

nln-pskov.ru

Эльвира МОЗАФФАР

ХЕЗМӘТ ХАКЫ АЗ

Элегрәк матбугатка язылучыларның кимүенә почта әрҗәләренең юклыгы яки төзек булмавы белән бәйле дип уйлый идек. Ул чорда «Шәһри Казан»га ярдәм сорап килүчеләр дә аз булмады. Редакция ярдәме белән, күпләргә почта әрҗәләре куелды да. Хәзер менә икенчерәк проблема. Әрҗәсе бар, хат ташучы җитми! Сүз уңаеннан, үземнең дә өйгә матбугат яздырмый башлавымның сәбәбе нәкъ менә почтальонның газетаны вакытында китермәве белән бәйле. Ачыклый торгач, очына чыктым. Безнең участокта әлеге дә баягы хат ташучылар җитми икән. Шуңа да газеталарны атнага бер тапкыр барысын бергә җыеп китерәләр. Дөрес, шикаять белдергәннән соң, берара газеталарны даими ала башлаган идек кебек, тик почтальоннарның күбесе авыр эшкә түзмичә китеп баралар икән.

Чынлап та җиңелләрдән түгел шул эшләре. Бер елны, һөнәремне алыштырып, газета-журнал таратып караганым булды. Җиде килолы сумканы күтәреп, көненә унар чакрым араны җәяү узарга туры килә. Юлда этләр, явыз ниятле кешеләр, исерекләр дә очрарга мөмкин. Кайчакта хат ташучыларга бирелә торган газ баллоннары гына да коткарып кала алмый. Яңгыры, кары-бураны, челләсе, суыгы да бар. Кайвакыт бозлавыкта аяк таймасын өчен сапоги өстеннән кидертеп куя торган махсус җайланмалар да ярдәм итми. Авыл җирендә хат ташучы еш кына юлсызлыктан иза чиксә, шәһәрдә күбесе подъездларга керә алмый азаплана. Әлбәттә инде, авыр хезмәтнең түбән бәяләнүе күпләрдә канәгатьсезлек уята. Хат ташучыларны эштән китәргә этәргән төп сәбәпләрнең берсе – нәкъ менә хезмәт хакының аз булуы.

«Татарстан почтасы» федераль почта элемтә идарәсендә 3540 почтальон эшли.

Хәер, яңа эш системасы нигезендә, хат ташучылар үзләренең хезмәт хакларына үзләре йогынты ясый ала. «Россия почтасы» берләшмәсенең «Татарстан почтасы» федераль почта элемтә идарәсеннән алынган мәгълүматлар буенча, элемтә бүлекләренең планны ничек үтәүләренә карап, хат ташучыларга премияләр түләнә. Аерым хезмәт күрсәткән өчен, әйтик, укучыларны матбугатка яздыртканга, лотерея сатканга һәм башка хезмәтләр күрсәткәнгә өстәмә түләү каралган. Шулай ук коммуналь хезмәтләргә түләүләрне дә хат ташучылар кабул итә ала, бу бигрәк тә ялгыз, чыгып йөри алмаган олы яшьтәгеләр өчен файдалы. «Россия почтасы» берләшмәсе быелның җәеннән хезмәткәрләргә премия бирүнең яңа төрен булдырган: акча нәтиҗәлелеккә карап түләнә. «Татарстан почтасы» белгечләре әйтүенчә, быелның беренче кварталына почтальоннарның уртача хезмәт хакы 15618 сум тәшкил иткән. «ШК» үткәргән сораштырулар буенча, авыл җирендә хат ташучылар аена уртача 5200 сумнан 10 мең сумга кадәр хезмәт хакы алып эшли. Әлеге дә баягы һәр хат ташучы хезмәт хакын үзе арттыра. Шул рәвешле иренмичә эшләүчеләр 13-14 мең сум да алырга мөмкин.

«ӨЙДӘ ҖАНЫМ ТЫНЫЧ»

Хат ташучыларның эштән күпләп китү сәбәбенең тагын берсе – күбесенең олы яшькә җитеп, пенсиягә чыгуында. Яңа программаларны үзләштерергә, компьютерны белергә кирәк.

– «Татарстан почтасы» федераль почта элемтә идарәсе 1110 элемтә бүлеген үз эченә ала. Аларның 259ы – шәһәрдә, 851е авылда урнашкан. Бүген 350дән артык элемтә бүлегендә яңа программа урнаштырылган. Әлеге бердәм автоматлаштырылган система оптимизациягә корылган, – ди «Татарстан почтасы» идарәсендә корпоратив коммуникацияләр буенча баш белгеч Артем Стюфеев.

Гади халык өчен программаның нәтиҗәсе – чиратларның кимүе, хезмәтләргә түләү бәясе очсызлану, клиентларга хезмәт күрсәтү сыйфаты яхшыру булса, аны үзләштерүдәге кыенлыкларны элемтә бүлекләрендә эшләүчеләр үзләре генә аңлый. Шуңа да яңалыкны кабул итә алмаган хат ташучылар, «җаным тыныч» дип, өйдә утыруны кулайрак күрә. Яшел Үзән районының Карагуҗа авылы элемтә бүлегендә хат ташучы булып эшләүче Гүзәл Хәйбуллина да: «Соңгы аемны гына эшлим», – ди.

– Булды җитте. Пенсиягә чыгам. Балалар да: «Эшләмә», – ди. Ике ел ярым почтальон булып хезмәт иттем. Эш җиңел түгел. Җәяү йөрүдән дә зарланмыйм, план тутырулары җанга тия. Аннары, компьютерда эшләргә кушсалар да – белмим. Атнага өч көн эшлибез. Көненә алтышар сәгать. Тик ул вакытка сыешып булмый. Кичке сәгать җиделәргә кадәр дә хат, газета, пенсия таратырга туры килә. Өйдә оныклар карап утыруым яхшырак, – ди Гүзәл апа.

Бу мәсьәләдә «Татарстан почтасы» кул кушырып утырмый анысы. Мөмкин булганча, эшкә яшьләрне җәлеп итәргә тырыша. Ирекле график бар. Өстәмә акча эшләү мөмкинлеге булсын өчен, реклама газеталары белән килешүләр төзиләр.

Ничек кенә булмасын, бер генә авылда да элемтә бүлекчәсе ябылмаячак, дип ышандыра «Татарстан почтасы» хезмәткәрләре. Киресенчә, соңгы елларда салаларда бүлекләр саны арткан да икән. Авыл җирендә күчеп йөри торган модульле элемтә бүлекләре дә очрый. Редакциябезгә мөрәҗәгать итүчеләрнең авылларындагы мәсьәлә дә хәл ителгән. Чаллы авылында узган атнадан яңа хат ташучыны эшкә алганнар. Карагуҗа халкына ай тәмамланганчы ике почтальон хезмәт күрсәтәчәк. Хәзерге вакытта Яшел Үзән районара почта бүлеге җитәкчесе, Карагуҗа авылы башлыгы белән берлектә, бу вазифага туры килгән кандидатура эзли.

Газета килмәсә нишләргә?

Редакциягә: «Газета килмәде», – дип шалтыратучылар бар. Юрист Әлфия Габдрахманова аңлатуынча, Россиянең «Кулланучылар хокукларын саклау турында»гы 28нче законы нигезендә, почта газеталарны вакытында китермәгән очракта, укучы һәр соңга калынган номерның акчасын сорарга хаклы. Моның өчен Роспотребнадзорга мөрәҗәгать итәргә була. Баксаң, газетаның вакытында китерелмәве шул басманың да хокукларын чикләү булып санала. «Көндәшлекне яклау турында»гы закон нигезендә, редакция шулай ук шикаять белдерә ала.

Шулай да газета вакытында килмәгәндә нишләргә соң? Беренче чиратта, үзегезнең почта бүлекчәсе белән элемтәгә кереп, хәлне аңлатырга, мәсьәләгә ачыклык кертергә кирәк. Шәһәр халкы өчен иң ышанычлысы – элемтә бүлекчәсендә үз абонент әрҗәңне булдыру, ди почта хезмәткәрләре. Моның өчен элемтә бүлегендә гариза язасың һәм сиңа әрҗә билгелиләр. Дөрес, моның өчен аена 140 сум түләп барырга кирәк булачак. Пенсионерларга ул, ташлама белән, 70 сумга төшәчәк. Аның каравы, матбугатка яздыру бәясе дә кими. Мәсәлән, атнага бер тапкыр килә торган «Шәһри Казан»ны ярты елга яздыру 450 сум булса, абонент әрҗәсенә аны 426 сум 72 тиен белән генә алдырасың. Шунысы да бар: почтадан газетаны үзеңә барып алырга туры киләчәк.

«Без татарча язып тормасак...»

ҮТЕП БАРЫШЛЫЙ

Равил САБЫР

Язучы яхшы әсәрләр иҗат итсен өчен аңа нинди шартлар тудырырга кирәк? Әнә Гоголь «Мертвые души» поэмасын патша биргән акчага Италиягә барып язган, Мольер спектакльләрен Людовик XIV булышлыгы белән чыгарган, Пушкин – Николай I, Горький — Сталин канаты астында булганнар. Диоген исә мичкә эчендә яшәгән, диләр, ә Муса Җәлил үзенең үлмәс шигырьләрен фашист төрмәсендә язган. Ә бүген хәлләр ничек тора?

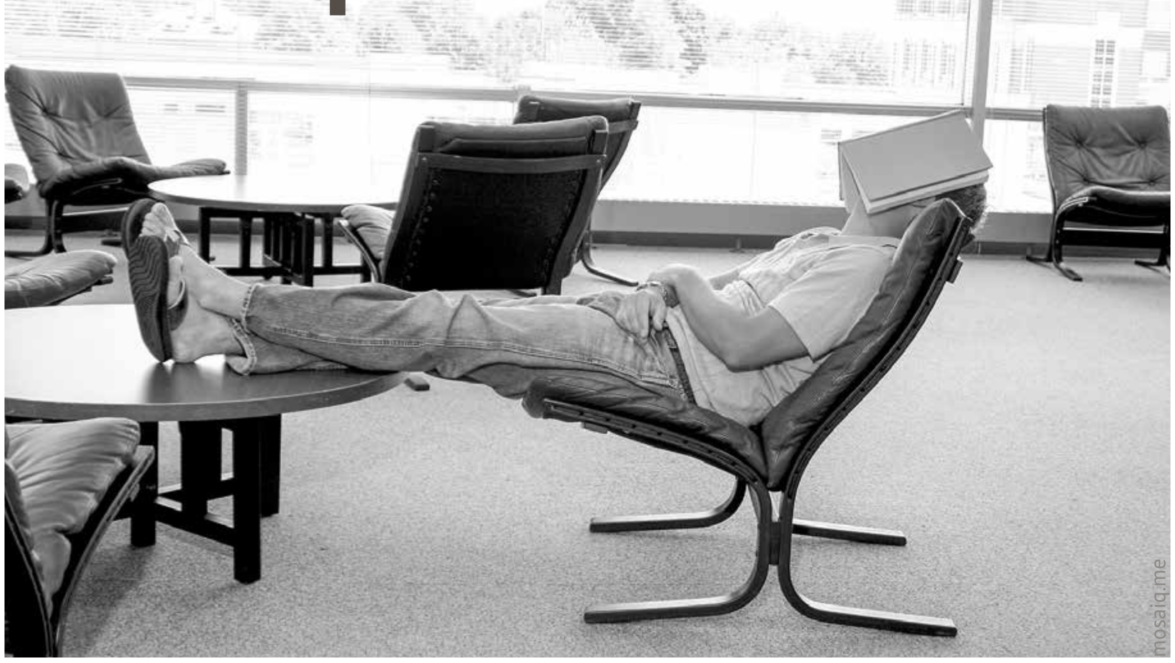

mosaiq.me

Татарстан башкаласы FIJET Golden Apple («Алтын алма») бүләгенә ия булгач, Казан мэры Илсур Метшин яңа проект турында сөйләде, дип язган иде «Шәһри Казан». Аның идеясен язучы Илдар Әбүзәров тәкъдим иткән. Ул Казанга чит илләрдән, Россия шәһәрләреннән язучы, блогер, журналистларны чакырырга һәм аларга бер-ике айга яшәргә фатир бирергә, әсәрләр, мәкаләләр язарга грантлар булдырырга тәкъдим иткән. Әсәрләрнең төп геройлары исә Казанда яшәүче кешеләр булырга тиеш. «Мондый практика дөньяның күп кенә илләрендә бар инде, нишләптер әлегә Россиядә ул кулланылмый. Бу башлангыч уңышлы булыр дип уйлыйбыз», – дигән өмет белдергән Илсур Метшин.

Бик яхшы идея, хуплыйм! Хакимият вәкилләре язучылар белән хезмәттәшлек итәргә әзер булганда, аларга ярдәм күрсәтергә торганда, ничек каршы килергә мөмкин инде? Бер генә теләк бар, үзебезнең язучылар турында да онытмасыннар иде. Алайса футболдагы кебек килеп чыкмагае. Ринат Билялетдинов,«Рубин»га россияле яшь футболчыларны җыеп, Европа лигасына чыккан иде, тик нигәдер ул команданы куып таратып, миллионнарча долларлар түгеп чит ил тренерын чакырып, чит ил футболчыларын җыйдылар да, тәки юньле уен күрсәтә алмыйча, сезонны 9нчы урында тәмамладылар. Читтән чакырылган «профессионаллар» үзебезнең кешеләрдән һәрчак остарак, өстенрәк булмый шул…

Кире язучыларга кайтсак, минем үземә күбрәк таныш өлкә, ягъни драматургия турында сүз әйтәсем килә.

Берсендә миннән режиссер Фаил Ибраһимов:

– Яңа әйбер язасыңмы? – дип сораган иде.

– Юк, – минәйтәм, – язмыйм.

– Нигә? – ди.

– Менә бит, – дим, – берәү дә минем яныма килеп: «Равил, ник кирәк ул сиңа ЖКХлар, ДТПлар, ЧПлар? Ник вакытыңны шуныңише юк-барга сарыф итәсең? Син бит сәләтле малай! Менә сиңа миллион доллар, берни белән дә башыңны катырма, пьесалар гына язып утыр!» – дип әйтми. Киресенчә: «Кайчан ЖКХ турындагы чираттагы мәкаләңне тапшырасың?» – дип сорыйлар, – дидем Фаил абыйга.

– Миллион доллар бирсәләр, син аннары пьеса язмыйсың инде, – диде ул, елмаеп.

Ә нигә язмаска? Язар идем! Мөгаен…

Яшүсмер чактан бер притча башта әйләнеп йөри минем. Хәзер хәтерләмим дә инде, кемдер сөйләдеме соң аны, үзем каяндыр укыдыммы?.. Кыскасы, бер эшкуар, (Генри Форд кебек, мәсәлән) үзенең заводларында эшләүчеләрнең тырышлыгын, мәшгульлеген тикшерер өчен, социологлар яллаган. Болар бер ай буе моның хезмәткәрләрен тикшереп йөргәннәр. Аннары тагын бер ай хисап язганнар. Ниһаять, эш нәтиҗәләрен күтәреп, заказчик янына килгәннәр.

– Менә монда, – дип әйтәләр ди бер бит кәгазь сузып, – кыскача отчет, иң төп саннар. Ә менә монда, – дигәннәр болар, биш-алты калын папкага күрсәтеп, – тулы хисап. Тик тегесендә дә, монысында да бер кеше исәпкә кертелмәгән, без аны ничек бәяләргә белмәдек. Чөнки аның кабинетына ничә генә керсәк тә, кайчан гына керсәк тә, ул һаман шул бер үк позада кәнәфидә утыра иде. Аяклары – өстәлдә, авызында – сигара. Өстәлдә тагын бер шешә коньяк һәм бокал. Ул бер сорауга да җавап бирмәде, хәтта исәнләшмәде дә безнең белән.

– Ә-ә-ә!!! 411нче кабинеттагы кешене әйтәсезме?! – дип көлгән эшкуар. – Утыра бирсен шулай!

– Ник? Ул хезмәт хакы да аламы?

– Әлбәттә!

– Ә ник кирәк сезгә ул ялкау?

– Менә ул шулай бер ел утырды да, аннары минем янга кереп, бер идеясен сөйләде. Мин аны тормышка ашырып, 100 миллион доллар эшләдем. Утырсын тагын берәр ел, бәлки башына тагын берәр юньле уй керер, – дигән, имеш, хуҗа.

Бәлки бер ел шулай уйланып утырсам, минем дә башыма даһи пьеса идеясе килер иде?

Кайсыдыр режиссерның интервьюсында укыган идем (Марсель Сәлимҗанов дип истә калган, бәлки ялгышамдыр), болай дигән ул: «Без театрда көн саен берәр драматург даһи пьеса алып килер дигән өмет белән яшибез», – ди. Ә миндә шундый сорау туа: ул драматург каян килеп чыгарга тиеш икән соң? Кем аның талантын күреп алырга, аны үстерергә булышырга тиеш?

Чөнки театрдагы кайсы гына һөнәрне алсак та – режиссер, актер, рәссам һ.б. – аларның барысын да бу эшкә укыталар, өйрәтәләр. Һәрберсенең штат расписаниесенә кертелгән хезмәт урыны, вазифасы, хезмәт хакы һ.б. бар. Ә драматургныкы юк. Ягъни драматургтан кала, барысы да үз эшләре белән профессиональ дәрәҗәдә шөгыльләнә, бары тик пьеса язу гына һәвәскәрлек дәрәҗәсендә кала дигән сүз.

Гомумән, театрда драматургларга карата ниндидер сәер бер мөнәсәбәт яшәп килә – имеш, ул театр кешесе түгел. Хәтта Туфан Миңнуллин булып Туфан Миңнуллин да үзенең соңгы язмаларының берсендә «Театр көне – ул безнең, драматургларның да бәйрәме» дип язарга мәҗбүр булган.

Без еш кына, драматургия ул – театр елгасының чишмә башы, дип кабатларга яратабыз. Тик әгәр ул чишмәне карап тормасаң, чистартмасаң, һәр язда төзекләндермәсәң, суы бетмәс микән соң? Әгәр татар театрының нигезен салучылар, ягъни драматурглар профессионаллар түгел икән, бу нигезгә корылган диварлар озак торырмы?

Ник бу сорауларны яудырасың дисәгез, әйтәм. «Джентельмены удачи» фильмының сценарий авторларының берсе Виктория Токарева бер интервьюсында болай дип сөйләде. Фильм төшерә башлаганчы, алар сценарийның тагын бер авторы Георгий Данелия һәм режиссер Александр Серый белән өчәүләп бер ел буена көн саен иртәдән кичкә кадәр һәм хәтта төннәрен дә сценарийны язганнар. Өчәүләп! Бер ел буена! Көн саен!

Башкалар өчен әйтә алмыйм, тик, мәсәлән, мин үзем драматургиягә ул кадәр вакыт багышлый алмыйм. Мин, ким дигәндә, атнаның биш көнендә иртәнге сигездән кичке алтыга кадәр эштә, минем газетага материаллар әзерлисем бар. Күп вакытларда эштә төнге 10га, 11гә кадәр калырга туры килә. Еш кына шимбә, якшәмбе һәм бәйрәм көннәрендә эшкә барасың. Нинди драматургия кайгысы калсын ди анда?

«Служение муз не терпит суеты», – дигән Пушкин. Чыңгыз Айтматов та, иҗат өчен иң яхшы дәвер совет чоры булды, чөнки ул вакытта язучылык белән һөнәри рәвештә шөгыльләнергә мөмкинлекләр бар иде, ә дипломатик эшкә күчкәч, шактый авырайды, язарга бөтенләй вакыт калмый башлады, дип зарланган.

Әгәр драма әсәрләренең авторлары өчен бу эш төп һөнәр түгел, ә бары тик ниндидер бер хобби, һәвәскәрлек, энтузиазм чагылышы гына икән, аларга артык югары таләпләр кую, бүгенге татар драматургиясенең дәрәҗәсе түбән дип бәя бирү дөресме соң? Хәер, Чехов, Горький, Булгаковлар берьюлы язып яткан заманда да Немирович-Данченко, драматургиядә кризис, куярга әйбер юк, дип сукранган.

Аннары драматург бит ул – үз пьесасын сәхнәдә спектакль итеп күреп, хата-ялгышларын аңлап, яңалык уйлап чыгарырга тырышып үсә торган иҗат кешесе. Әгәр режиссерлар, «слабый» әйбер язгансың, дип, аның бер пьесасын, икенчесен, өченчесен, бишенчесен куймыйлар икән, әлбәттә инде, аның күңеле төшә, ул пьеса язудан туктарга да мөмкин. Менә бүген кем хәтерли икән Туфан Миңнуллинның «Безнең авыл кешеләре» пьесасын? Ә ул язылган, куелган. Һәм аның мондый әсәрләрен, ягъни бүген инде онытылган, тик үз вакытында куелган пьесаларын тагын да санап узарга булыр иде, алар берәү генә түгел. Кем белә, бәлки ул чакта алар куелмаган булса, ахыр чиктә «Диләфрүзгә дүрт кияү», «Моңлы бер җыр», «Әниләр һәм бәбиләр» дә һ.б. бик күп шәп-шәп пьесалар язылмый калган булыр иде…

Сүз уңаеннан, Туфан Миңнуллин көндәлекләрендә «Әлдермештән Әлмәндәр» һәм «Ай булмаса, йолдыз бар» пьесаларын Мәскәүдә укыган вакытта, имтиханнар биргән арада икесен бер ай эчендә язуы турында әйтә. Билгеле булганча, аның берсенә Станиславский исемендәге премия бирелгән, икенчесенә – Тукай бүләге. Димәк, Токаревалар кебек өчәүләп бер ел буе сценарий язу мәҗбүри түгел?

Ркаил Зәйдулла белән күптән түгел булган бер сөйләшү искә килеп төште. Ул Зифа Кадыйрованың «Язмыш сынавы» китабы буенча Чаллы театрына пьеса язып биргән иде. Яңа ел алдыннан котлаганда, «заказчыларыңның кесәсе саекмасын» кебегрәк бер төрттерү сүзе әйткән идем, ул болай дип җавап бирде: «Профессиональ язучы өчен заказ буенча язуның бер ояты да юк. Элек тә шагыйрьләр ханнар заказы буенча язган. Хәзер генә ул заказчылары вагайды. Заказ белән дә шәп әсәр язып була, барысы да авторның талантына, намусына бәйле. Аннары синең язу осталыгыңны таныган хәлдә генә нидер язуны сорап мөрәҗәгать итәләр. «Мин күңелем кушканны язам», – дип тә чүп нәрсә тырмап утырырга мөмкин. Талантлы кеше заказ үтәгәндә дә күңеле кушканны яза. Күңелең нинди бит!»

Бәй, ояты булмагач, алайса кунак ашы кара-каршы булсын! Урысча яза торганнарны Казанга чакыргач, татар язучыларын Мәскәүгә чакырмаслар микән? Мәскәү белән барып чыкмаса, бер-ике айга Лондонга, йә булмаса Парижга, Мадридка, инде һич тә булмаса, Токиога яки Пекинга барып берәр нәрсә язып кайтсаң, бер дә комачау итмәс иде…

Сүземне җөпләп шуны гына өстисем килә, язучыны гөл сыман су сибеп үстерә алмыйсың шул, әзер методика-рецептлары да юк аның. Матбугаттан укып беләбез, язуга сәләте булган балалар өчен махсус бәйгеләр уздырылып тора, язучыларга юк-юк та грантлар да биргәлиләр бугай, берничә ел рәттән «Яңа татар пьесасы» конкурсы үткәрелде, хәзер ул яшь авторлар өчен лаборатория формасына күчә.

Тик нигәдер һаман саен Туфан абыйның хәтергә бик нык сеңеп калган сүзләре искә төшә. «Равил, исеңдә калдыр, – дигән иде ул, – без татарча язып тормасак, алар урысча уйный башлаячак!» Сизәсезме: «без» һәм «алар». (Сүз уңаеннан, кайбер театрлар балалар өчен урысча спектакльләр куя башладылар инде, хәерлегә булсын…) Драматургны театрда үз кеше итәсе иде, алайса Илдар Юзеевнең «Ак калфагым төшердем кулдан» драмасы шәп әсәр икәнен аңлар өчен бәгъзеләргә нигәдер чирек гасырдан артык вакыт кирәк булды…

Конфедерацияләр Кубогы мирасы

Конфедерацияләр Кубогының алты матчы артта калды. Ярымфиналга чыгучыларның исемнәре тагын бер атнадан билгеле булачак.

Алисә САБИРОВА

СПОРТ

Илдар Мөхәммәтҗанов фотосы

Җанатар паспорты – Fan-ID алырга

www.fan-id.ru САЙТЫНДА АНКЕТА ТУТЫРЫРГА (үзең турында мәгълүмат, төсле фотографияң, билетта күрсәтелгән шәхси номерың кирәк булачак)

«Родина» сәүдә һәм күңел ачу үзәге яки Четаев урамы, 10 адресы буенча әзер җанатар паспортын барып алырга кирәк.

КУБОКНЫҢ ЭКВАТОРЫ

Россия Яңа Зеландия, Португалия белән көч сынашып алырга өлгерде инде. Бу шимбә «Казан-Арена»ны чираттагы тарихи матч көтә. Ил җыелмасы Кубокның иң кайнар командасы – мексикалылар белән очраша. Аларның ничек уйнаганын һәм җан атканын узган матч нәтиҗәсе күрсәтте инде. Казандагы беренче матч 34 меңнән артык тамашачы җыйса, бу көнне стадионда аншлаг булыр, ди оештыручылар. Уенны 18.00 сәгатьтә Беренче каналдан да карап булачак. Ә иң яхшысы – стадионның үзенә бару.

В группасында уйнаучылар әлегә бераз безнең күз уңыннан читтәрәк торса да, нәтиҗәле матч күрсәтә. Камерун – Чили матчы – 0:2, ә Австралия – Германия 2:3 исәбе белән тәгәлләнде. 24-25 июньдә ярымфиналга чыгучылар билгеле булачак.

ФУТБОЛ КАЛДЫРГАН МИРАС

Универсиада, Спортның су төрләре буенча дөнья чемпионаты калдырган мирасны бүген һәр казанлы яратып куллана. Конфедерацияләр Кубогы, Футбол буенча дөнья чемпионаты да бу яктан калышмый. Югары дәрәҗәдә төзелгән, 45 мең тамашачы сыйдырышлы «Казан-Арена» стадионы төзелде. 2018 елда узачак Дөнья чемпионатына Казанда тагын дүрт футбол базасы ачыла. Биредә инде спортчылар әзерләнеп кенә калмый, яшәячәк тә.

– Базаларның өчесе инде 60-70 процентка әзер. Август аенда биредә төп эшләрне тәмамларга тиешбез. Әле газонның җиргә ияләшәсе бар, шуңа да аны язга калдырмау мөһим, – диде Татарстан Республикасының төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хуҗалык министры урынбасары Владимир Кудряшев.

Конфедерациядән Казанга калган тагын бер истәлек – Роналдуның граффити сурәте. Аның фонында фотога төшү өчен генә дә җанатарлар кесәсендә булган барлык акчаларын чыгарып бирергә әзер, ләкин ярамый. Кубок тәмамланганчы, «Рамада» кунакханәсенең ишегалды ябык.

Әлбәттә, Казан граффити сурәте белән генә чикләнмәгән. Шәһәрне төрле чәчәк бәйләмнәренә күмү өчен генә дә 50 миллион сум акча тотылган.

– Бер сезонда гына шәһәрне матурландырып булмый. Бүген Казан белән сокланалар икән, бу – күпьеллык эш. Ел әйләнәсендә Казанны матурландыру буенча зур эш башкарыла. Әле җәяүлеләр, велосипед юлларын рәткә китерәсе бар. Кремль яр буе Миллениум күперенә кадәр озынайтыла. Кабан күле яр буе чемпионатка әзер булачак. Инде бу җәй азагына аның бер өлешен тапшырабыз. Казан урамнарында милли орнаментлар тагын да ешаячак. Әлбәттә, киләсе елга Роналду сурәте кебек баш әйләндергеч тагын яңа проектлар да уйлап табарга тырышырбыз, – диде Татьяна Прокофьева.

ГОЛ ХӘЗЕР ГОЛ ТҮГЕЛ

Ярышлар башында ук Казан инде Конфедерацияләр Кубогы тарихына кереп калды. Иң беренче булып нәкъ менә бездә, «Казан-Арена» стадионында барган Португалия – Мексика матчында «офсайд»ны капка янына беркетелгән видеокамералар белән ачыклый башладылар. Шул рәвешле португаллар керткән беренче голны да хөкемдар санамады. Хәзер футбол – югары технологияле спорт. Белгечләр фикеренчә, бу – уенда гаделлекне арттырачак. Моннан соң гол кердеме-юкмы икәнен ачыклауда озын-озак бәхәсләргә дә нокта куела.

«Казан-Арена»дагы камералар моның белән генә чикләнми әле. Стадионда теләсә кемнең шәхесен ачыклый торган 56 заманча камера да куелган. Тәртип бозганнарны шунда ук Fan-ID паспорты аша табачаклар.

Конфедерацияләр Кубогы Казан халкын футболны яңача ачарга, аны тагын да катырак яратырга этәрде. Бәлки берничә елдан бездә дә Роналду, Нани, Чичарито кебек футбол йолдызлары кабынып китәр, ә «Рубин» белән «Реал» Чемпионнар лигасында очраша башлар?

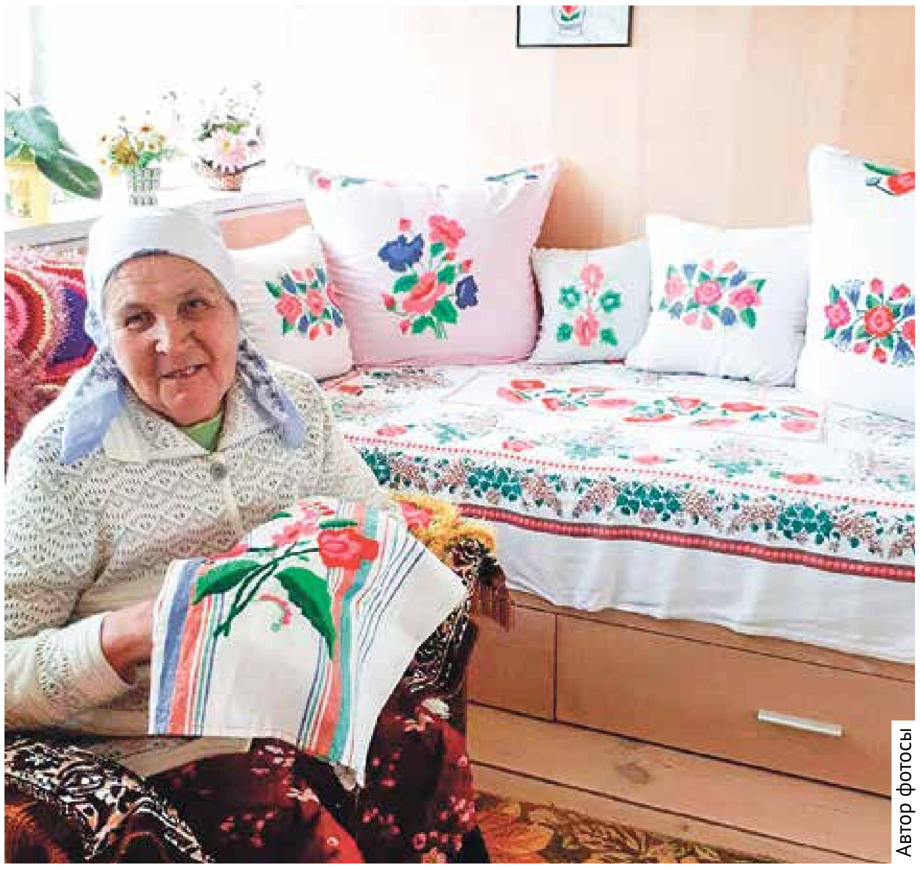
Автор фотосы

НУРЛЫ ӨЙ

Аның өенә килеп кергәч тә, бер мәлгә тынсыз-өнсез торганыңны сизми дә каласың. Башкача булмыйдыр да, чөнки мондый матурлыкны күрсәк тә, музейларда гына күрәбез бит.

– Хәзер элеккеге кебек бирнә әзерләү юк бит. Менә бу чаршаулар да, менә бу түрләмәләр дә, өстәл, карават читләре дә мин кыз чакта үзем чигеп әзерләгән бирнә әйберләре, – ди сигезенче дистәсен ваклап баручы Флера апа Хисамова, ялт итеп торган чигешләренә ымлап.

Әле болардан тыш та җилләнгыр тидермичә яшьлек ядкаре итеп кадерләп саклый торган әйберләре шактый икән. Шул арада берсеннән-берсе матур, күз явын алырлык мендәр тышларын, өстәл япмаларын алып килеп алдыбызга җәеп сала хуҗабикә. Җанында йөрткән мәхәббәтен сүзсез-нисез генә әнә ничек итеп асыл җепләр аша аңлата белгән, булачак өенең нурын, җылысын җаны белән алдан тойган кыз бала… Никадәр күз нуры, никадәр сабырлык…

– Мин килеп булып төшкәндә, иптәшем Ришатның әтиәнисе вафат иде инде. Шушы чигешләр белән бизәп куйгач, ялгыз ир-ат яшәгән йортка чыннан да ямь иңгәнен тойдым, – ди Флера апа, Сәрдектән килен булып төшкән чакларын искә алып. – Менә бу өстәл япмаларын аш үткәргәндә генә яба торган идек. Саклап тоткач, гомер буена җитте.

Балтач районының Пыжмара авылында гомер буе шәфкать туташы булып эшләп лаеклы ялга чыккач та, ике кулына бер эш булсын дип, кабат кулына энә-җеп алган Флера апа. Бу кадәр дә җете җепләрне каян ала диген. Анысыннан да сер ясамады.

– Базарда сатыла торган йон шәлләрдән дә матуры юк. Мулинәгә караганда матур чыга. Алам да шуларны сүтәм, – ди ул.

Ә инде: «Утырасың инде күз бетереп», – диючеләргә бөтенләй дә исе китми. Бу эшнең тәмен белгән кеше әйтми инде андый сүзне. Аның каравы, бәйрәмнәр җитсә, туган-тумачага, дус-ишкә бүләге әзер Флера апаның. Әле менә, Сабан туена бүләк җыя башласалар дип, сөлге чигеп куйган.

Расиха ФӘИЗОВА.

Ә мин менә сине сагынмыйм...

Сезнең юллар күптән аерылды. Ул күптәннән башка белән яши яки очраша. Ә син... төннәр буе мендәргә ачы күз яшеңне түгәсең. Яратасыңдыр кебек тоела, оныта алмыйсың. Психологлар телендә моны «ябылмаган гештальт» дип йөртәләр. Син бүгенге көн белән яши алмыйсың, һаман үткәннәр белән саташып изаланасың, үткәнең бүгенгеңне басып алган һәм сиңа яшәргә, күкрәгеңне киң итеп суларга ирек бирми...

Әйе, күпләр өчен таныш күренеш. Син бүген эшеңә дә барасың, туганнарың, дусларың белән дә аралашасың, тик син тулысынча бүгенге көн белән яши алмыйсың, уеңда ул һәм үткәннәр. Бу – син яшәмисең, тормышың туктап калды дигәнне аңлата: компьютер эшләгәндә «катып» калган шикелле, синең дә тормышың шундыйрак хәлдә.

Безнең бит табигатебез шулай корылган: уңыш һәм уңышсызлыкларны үзебез сөйрәп диярлек китерәбез. Яхшы гына булган мөнәсәбәтләрнең кинәт кенә көйсезләнеп китүен кемнәндер күрәбез, үпкәлибез. Аның өстенә, тирә-юнебездәгеләр: «Сезгә күз тигән», «Бозымдыр», – дип тә өстәп куйсалар, бөтенләй «күңелле» тормыш башлана. Кемдер күрәзәчегә, кемдер багучыга барырга кыстый-кыстый, телефон номерын суза. Син, үзең дә сизмәстән, үзеңне аңа бәйләп куеп, ансыз тормышка чумасың. Бу вакытта сиңа каты гына: «Тукта!» – дип әйтәсе килә. Бар да син уйлаганча коточкыч һәм өметсез түгел! Мондый халәтеңне син үзең сузып, үзеңне бимазалап йөрисең. Ышанмыйсыңмы? Менә түбәндәге өч адымны ясап кара да аннан барысын да үзең аңларсың.

БЕРЕНЧЕ АДЫМ
АНЫ ТОРМЫШЫҢНАН ЮК ИТ!

Үзеңне элекке мәхәббәтеңнән арындыр. Ничек дисеңме? Тирән сулыш ал да социаль челтәрләрдән аны һәм аның белән язышкан хәбәрләрне, фото һәм аны искә төшерерлек бар нәрсәне телефоннан, мессенджерлардан, скайптан алып ат. Нигә, үз-үзеңне җәфалап, аның челтәрләргә кайчан кереп чыкканын сагаларга һәм бәлки язар дип өмет итеп яшәргә? Шул рәвешле син үзең өчен кирәкле энергияңне юк-бар өчен әрәм итәсең. Үзеңнең кирәксезлегеңне тоеп кимсенү синең файдага түгел.

ИКЕНЧЕ АДЫМ
ҮЗЕҢӘ «ТУКТА!» ДИП ӘЙТ

Элеккеге ярың турындагы уйларны һәм сөйләшүләрне туктат! Дус кызларың белән аның турында сүз куертмаска тырыш, элеккеге бәхетле мизгелләрне хәтереңнән сызып ташла. Әлбәттә, бер көн эчендә барысын да оныту мөмкин түгел, тик акрынлап үзеңне шуңа күнектер. Игътибарыңны башка нәрсәләргә юнәлтергә тырыш: спорт белән шөгыльлән. Бердән, зарарлы начар уйлардан котылсаң, икенчедән, үзең өчен файдасы зур булачак.

ӨЧЕНЧЕ АДЫМ
ЧЫНБАРЛЫКТАГЫ ТОРМЫШЫҢА КАЙТ

Сине ташлап китүче, вакытлар үткәннән соң булса да, синең турыда исенә төшерәчәк. Тик бу калган мәхәббәт кыйпылчыкларын җыеп, аны көтеп яшәргә дигән сүз түгел. Бу сиңа тагын элеккеләрдән котылырга ирек бирмәячәк. Чәчәк тотып, ишек төбеңә килмәгән икән, димәк, аның тарафыннан инде мәхәббәт тарихына нокта куелган. Әлбәттә, мондый чынбарлыкны кабул итү зур сабырлык һәм көч сорый, тик син бит төшеп калганнардан түгел! Түзем һәм сабыр бул!

«Ә мин менә сине сагынмыйм,
Хәзер инде сиңа табынмыйм»,
– диген дә чынбарлыктагы бүгенге тормышың белән яши башла.

Синең өчен зур югалту дип саналган әлеге мизгелләрне бер ун елдан соң көлеп кенә искә алырсың. Синең барысы да алда әле!

Елмаерга яратучылар өчен битлек

Елмаерга яратасызмы? Әлбәттә! Тик еш елмаю хатын-кызга килешсә дә, яшь барган саен, биткә яңа җыерчыклар да өстәргә сәләтле шул. Елмайганда ирен һәм борын янында чыга торган җыерчыклардан тиз арада котылу өчен, түбәндәге битлекне ясап карагыз:

– ике чәй кашыгы желатин,
– дүрт төймә спирулин,
– ярты чәй кашыгы лимон согы,
– ике тамчы А витамины.

Желатинга стаканның дүрттән бере күләмендә кайнаган җылы су салып, 30 минутлап бүрткәнен көтәргә. Аннары су ваннасында бераз җылытып алырга. Спирулинны ваклап, ике аш кашыгы су, лимон согы, А витамины белән бергә болгатырга. Ахырдан әлеге катнашманы желатин белән бергә бутап, борын һәм ирен янындагы җыерчыкларга сөртергә кирәк, 15 минуттан юып төшерергә. Әлеге битлекне биттәге башка җыерчыкларга да сөртергә мөмкин, тик күз янына тидерүдән сак булыгыз.

КАЙТАВАЗ

Толларның да була төрлесе

«Шәһри Казан»да дөнья күргән «Тол хатыннан ачык хат» дигән язманы укыгач, үз фикеремне язарга булдым. Шунысын онытмаска кирәк: толларның да төрлесе була. Өч ир баласы белән тол калган бер таныш хатын ирле хатыннардан көнләшеп, аларның ирләрен аздырып яшәде. Малайларының гаиләләре, оныклары булуга һәм 60ка җитүенә карамастан, дөрес юлга баса алмый. Үзе кебек тол ир табып, кияүгә чыгып, кешечә яшәргә ярамыймы икән аңа? Юк бит, хатынлы ир кирәк. Судан ак, сөттән пакь калган тол хатыннар Җир йөзендә бармак белән генә санарлыктыр ул. Тормышның караңгы, китек якларын татып яшәгән намуслы парлы хатыннар турында да онытмаска иде...

Галия апагыз.

Кыз бала әнисе язмышын кабатлыймы?

Әти-әни – бала өчен авторитет. Күбесенчә бары алар үрнәгендә һәм аларга охшап үсәргә тырыша ул. Димәк, алма агачыннан ерак китми дигән гыйбарә дә юктан гына килеп чыкмаган.

> ***Ир кеше хөрмәт иткән хатын-кызны ярата, ә хатын-кыз яраткан ир-атны хөрмәт итә. Шунлыктан ирләр еш кына аның мәхәббәтенә лаек булмаганны ярата, ә хатын-кыз хөрмәткә лаек булмаган ир-егетләрне хөрмәт итә.***
>
> **В. КЛЮЧЕВСКИЙ**

Кыз бала әнисе язмышын кабатлый, диләр... чөнки ул газиз әнкәсен бик ярата һәм бар нәрсәне аңа охшатып эшләргә тырыша. Әгәр әни кеше гаиләдә бәхетсез икән, кыз бала тагын да бәхетсезрәк булырга тырышачак, ди психолог Нина Смирнова. Балаларын үзе генә үстергәндә, ана кеше башта ялгызлык ачысыннан изалана. Аннары икенче тапкыр тормышка чыкса, яңа ир белән башка ирдән туган бала арасында бәргәләнүен күреп үскән кыз сабак алып үсә. Тик дөрес сабак алуы гына икеле. Чөнки иртәме-соңмы, әни булырга теләгән кыз, ирләр белән интеккәнче дип, ялгызы гына бала табып, аны ялгызы гына үстерүне кулай күрергә мөмкин.

Әмма еш кына әниләр, үзләре дә сизмәстән, кызына шуны сеңдерә: тормыш шундый инде ул, беркемнеке дә ал да гөл түгел, янәсе... Тик кызыңны бәхетле күрәсең килсә, син бер баскан тырмага яңадан басмаслык итеп, тормышның аңа гадел һәм бәхет китерә торган булуын сеңдерергә кирәк. Әгәр кыз кеше инде буйга җиткән икән, аның башына салынган «тиеш» һәм «шулай булачак»ларны бик яхшы психолог ярдәмендә төзәтергә була.

Сәхифәне
Гөлнара ЗИННӘТУЛЛИНА әзерләде.

22 ИЮНЬ – ХӘТЕР ҺӘМ КАЙГЫ КӨНЕ

Альберт Шаһимәрданов.

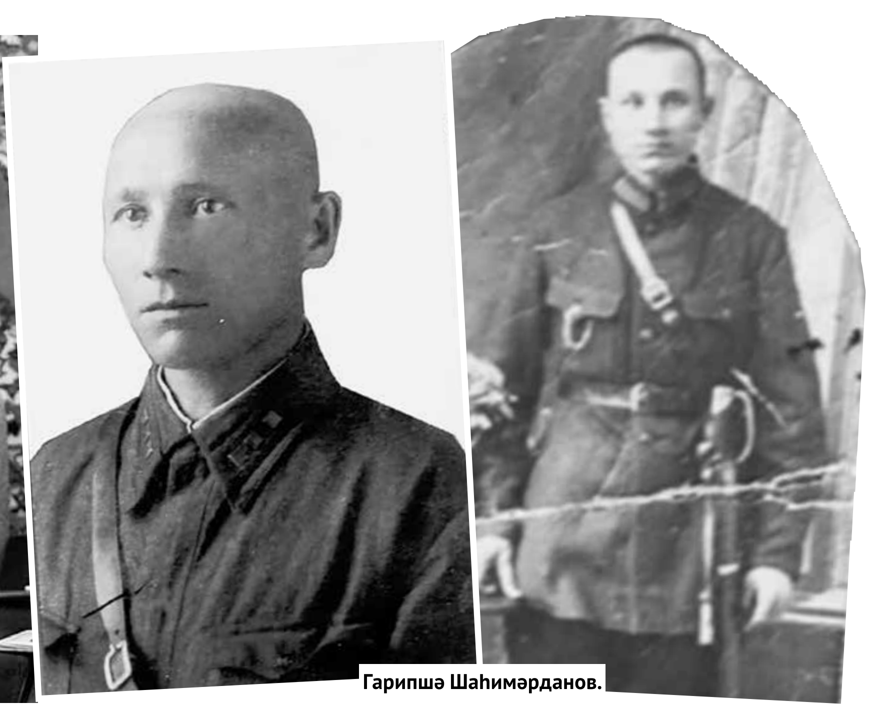
Гарипшә Шаһимәрданов.

Яшерелгән батырлык

1945 елның 22 апрелендә Гарипшә Шаһимәрданов, искиткеч зур батырлык кылып, Советлар Союзы Герое исемен алуга дәгъва кыла. Ләкин Татарстан танкчысының батырлыгы турында туганнары сугыш тәмамланып, 68 ел узгач кына белә.

Зөһрә САДЫЙКОВА

– Михаил Черепанов документны эзләп тапмаган булса, бүгенгә кадәр берни дә белмәгән булыр идек. Әти хәтта Хәтер китабында да юк иде. Бу хактагы мәгълүматны танышларыбыз газетада очраклы рәвештә генә күреп, Түбән Камада яшәүче энекәшкә хәбәр иткәннәр. Шуннан соң безгә җиткерделәр. Черепанов белән очрашкач, ул барысын да күрсәтеп, сөйләп бирде, – ди Гарипшә бабайның улы Альберт.

Казан Кремленең Бөек Ватан сугышы музей-мемориалы мөдире Михаил Черепанов безгә сөйләгәнчә, 1945 елның 22 апрелендә Гарипшә Шаһимәрданов Берлинга беренче булып бәреп керә. Анда ул өч пушканы һәм 50 дошманны тар-мар итә. 24 апрельдә үзенең ротасы белән каршы якның тылына керә-керешкә үк һөҗүмгә күчә. Нәтиҗәдә, 45 танкны һәм үзйөрешле коралны кулга төшерә, 60лап немец солдатын һәм офицерын тар-мар итә. 1 май көнне дә ул отрядның алдынгы рәтләрендә була һәм танкка каршы ата торган дүрт автомат, ике пушканы һәм 95 дошманны юк итә.

Үзе дә гомеренең җиденче дистәсенә якынлашып килүче батырның улы Альберт абый бу хәбәрне күз яшьләре аша кабул итүләрен яшерми.

– Кызганыч, әти үзенең Герой икәнен дәлилләгән рәсми кәгазьне күрми дә үлеп китте. Ул 1969 елда, 64 яше дә тулмаган килеш, гүр иясе булды. Әти гап-гади, тыйнак авыл кешесе иде. Аралашучан, кечене – кече, олыны олы итте. Үлгәнче, су юлларын карап торды. Чишмәгә сукмак ясаганда әйткән сүзе һаман да истә әле: «Улым, моннан йөз кеше узар. Йөз дә беренчесе булса да барыбер рәхмәт әйтер», – диде. Шул ук кичне чишмә буеннан күрше апабыз әтигә рәхмәт укый-укый кайтып килә иде, – дип хатирәләрен барлый ул.

Гарипшә Арча районының Түбән Әзәк авылында туган. Сугышка кадәр дә, аннан соң да балалар укыткан. Илебезгә дошман бәреп кергәнче, Миңнеәсмага өйләнеп, ике кыз тәрбияләгәннәр. Аннан соң 1941 елның 5 ноябрендә, үз теләге белән, сугышка китә. Җиңү көннәрен исә ул капитан вазифасында каршылый. 1946 елда гына Саба районында яшәүче гаиләсе янына кайтып, тагын өч бала тәрбияләп үстерәләр.

Альберт абый сөйләгәнчә, әтиләре, күкрәк кагып: «Менә мин сугышта тегеләй эшләдем, болай иттем», – дип сөйләп йөрмәсә дә, ара-тирә: «Миңа бит Герой исеме биреләсе иде», – дигән сүзләр әйткәләгән. Аның бу сүзләренә әллә ышанып бетмәгәннәр, әллә яу кырыннан: «Телеңне тый», – дип кайтарганнар, кыскасы, Михаил Черепанов архив документларын эзләп табып, «сер капчыгы» чишелгәнче, 70 елга якын вакыт кирәк булган.

– Әлеге батырлык 2015 елга кадәр сер итеп сакланган иде, дөресрәге, мин аны очраклы рәвештә генә таптым. Бу хакта улларына хәбәр иткәч, алар әтиләренең нидер сөйләүләре турында әйтте. Әмма моның өчен аңа авылда барон Мюнхаузен кушаматы тагылып калган. Кыскасы, үлгәнче, ул берни дә исбатлый алмаган, – ди Черепанов.

Музей мөдире әйтүенчә, рәсми чыганакларда, өченче рейх башкаласын алу 25 апрельдә башланган, дип язылган. Әмма кавалерияче булган капитан Шаһимәрданов аны өч көн алдан – 22 апрельдә алган. Бүләкләү турындагы кәгазьгә бригада, корпус командиры, армия белән командалык итүче кеше кул куйса да, танкчы Шаһимәрданов Герой була алмый кала. Ахырдан әлеге дәрәҗәле исем I дәрәҗәдәге Бөек Ватан сугышы орденына алыштырыла...

– Сугыш еллары фронтовиклары күп иде бит ул чагында, очрашып, аралашып утыралар иде. Ләкин әтинең бервакытта да Берлиндагы батырлыклары турында сөйләгәне булмады. Бөтен сөйләгән сүзе – «Рейхстагка барып җитә алмадым, 400 метр кала, танкны шартлаттылар», –дип әйтә иде. Бөтен нечкәлекләрен бервакытта да сөйләмәде. Дөрес, «Миңа Герой исеме бирелергә тиеш», – дип әйтеп куйган чаклары булды. Ә бит аларның бригада командирына Герой значогын Жуков үзе тага. Бу турыда тәфсилләп язылган язма да бар, – ди Альберт абый.

I дәрәҗәдәге Бөек Ватан сугышы орденыннан кала, Гарипшә Шаһимәрданов «Германияне җиңгән өчен», «Берлинны алган өчен», «Варшаваны азат иткән өчен» медальләре, Кызыл Йолдыз ордены белән бүләкләнә.

– Балачакта без медальләрне күкрәккә тагып уйный идек. Кызганыч, ул чакларда аларның бәһасен аңлап бетерми идек шул, – дип ачына Альберт абый хәзер.

Сүзен-сүзгә

Казан Кремленең Бөек Ватан сугышы музей-мемориалы мөдире Михаил Черепанов:

– Без Россия Президенты Владимир Путинга «Геройлар китабы»ның икенче томын чыгару мәсьәләсе буенча хат юллаган идек. Аның беренчесендә 378 Советлар Союзы Герое мәңгеләштерелде. Аларның 186сы Татарстанда туган һәм 81е бирердә яшәгән. Бүгенгә без 138 татарстанлы каһарманны гына таба алдык. Батырлык кылган 100дән артык кешегә Советлар Союзы Герое исемен бирергә тәкъдим ителсә дә, дәрәҗә алмадылар. Мисалга, амбразурага капланып, үз гомере бәрабәренә иптәшләрен коткарган Матросов батырлыгын кылган 13 татарстанлыны китерәм. Монда кешенең милләте, партиясе, сәяси карашлары роль уйныймы? Шуларның нибары өчесе генә Советлар Союзы Герое исемен алган, чөнки кемдер бернинди дә партиядә тормаган, кемнеңдер әтисе репрессиягә эләккән, ә кемнеңдер фамилиясе командирга ошамаган. Аларның күпчелеге онытылган, ә башкалар турында әйтеп тә торырга кирәкми инде...

ПОЧТАДАН

Рабига малаена рәхмәт!

Авыл халкы башка төрлерәк инде ул. Аның яшәешенең язылмаган үз кануннары, һәрнәрсәгә үз карашы бар. Туган җиргә, туган авылга карата да аның мөнәсәбәте бөтенләй башка. Бу – күңелнең иң түрендәге бер горурлык, безнеңчә – авылча итеп әйтсәк, күпмедер дәрәҗәдә үз туган авылың белән мактанудыр.

Әйе, без, кая гына барсак та, безнең авыл менә шундый, менә мондый дип горурланып сөйләргә яратабыз, килеп җитмәгән җире булса, эндәшмибез, анысын үзебез генә калганда сөйләшәбез. Авылда туып-үсеп, республика күләмендә зур уңышларга ия булган егет-кызларын да барлап, санап тора авыл кешесе. Инде ул үзенең туган авылына берәр игелек тә кылсамы? Шөкер, арабызда андыйлар бар. Күп еллардан бирле республиканың төрле тармакларында җаваплы җирләрдә эшләгән якташыбыз Таһир Һадиев – бүгенге көндә Дәүләт Советы депутаты. Әтисе Галимҗан – Балтач районының Куныр авылыннан, әнисе Рабига – Арбордан, Таһир үзе Чепья авылында туып-үскән. Арбор белән Чепья – янәшә, Куныр – бераз читтәрәк. Таһир Һадиев әлеге өч авыл халкының һәркайсын авылдашлары итеп якын күрә һәм хөрмәтен дә күрсәтә. Әлеге авылларның өлкәннәре ел саен Болгар җыенына барып, кунак булып кайтабыз. Бер сәяхәт кенә түгел бу, чын мәгънәсендә кунак булу. Кая барсак та көтеп торалар, ашаталар, эчертәләр, автобусыбыз да бик уңайлы була. Болгарның бөтен истәлекле, тарихи урыннары белән дә экскурсовод таныштырды. Боларның барысын да якташыбыз Таһир Һадиев кайгырткан. Аңа Аллаһның рәхмәтләре яусын.

Гадәттә, кешеләрне зурлап, әтисе исеме белән йөртәләр, без исә Таһирны Рабига малае дип әйтергә күнеккән. Галимҗан абый бик иртә үлеп китте. Рабига апа гомер буе Чепья авылында кибетче булып эшләп, балаларын үстерде, һәркайсына югары белем, дөрес тәрбиясен бирә алды. Иң элек Рабига апа үзе балаларына гына түгел, бөтен кешегә үрнәк була белде. Безнең күңелдә ул гел бик тә сабыр, үтә дә тырыш булып саклана. Шуңа күрә Таһирны да үз итеп, якын итеп, Рабига малае дип әйтәсе килә. Менә бит нинди игелекле балалар тәрбияләгән! Таһирга әйткән эчкерсез рәхмәтләребез әнисенә дә дога булып барып ирешсен. Кешеләрне туган җир белән әти-әни, әби-баба нигезе бәйли. Якташыбыз Таһир Һадиев фикерләве тагын башкача, ул үзенең тамырларын менә ничек итеп саклый, бу бик матур үрнәк.

Балтач районының Арбор, Чепья, Куныр авылы халкы.

aif.ru

УРАЗА ГАЕТЕН каршылап

25 июньдә барча мөэмин-мөселманнар Ураза гаетен бәйрәм итәчәк. Рамазан ае безгә ризыкның, суның кадерен белергә, гайбәтләрдән, начар гамәлләрдән, нәфестән тыелырга, мөмкин кадәр күбрәк игелек кылырга өйрәтте, сабырлык, миһербанлылык, шәфкатьлелек сыйфатларын тәрбияләде. Изге Рамазан аенда үзебезнең рухыбызны пакьләп, Раббыбызга якынайдык. Аның каршындагы изге бурычыбызны үтәп, рухи канәгатьлеккә ирешә алдык. Ураза гаете – иң мөбарәк бәйрәмнәребезнең берсе. Ул көнгә мөселманнар ничек әзерләнергә һәм аны ничек каршы алырга тиеш? «Өмет» мәчете имам хатибы Равил хәзрәт Бикбаев безгә шулар хакында сөйләде.

Дилбәр ГАРИФУЛЛИНА

– Ураза гаетенә кадәр фитыр сәдакасын биреп өлгерергә кирәк. Аны гает намазыннан да кичектерергә ярамый. Әгәр дә берәр мохтаҗ яки авыру кешегә бирергә теләп, гаеткә кадәр аны күрергә мөмкинлегегез булмаса, акчаны аерым җыеп куеп, ниятегезне әйтегез. Сәдаканы исә ураза гаетеннән соң, җай чыгу белән, бирәсез. Быел фитыр сәдакасы күләме – 100-600 сум. Кеше үзенең мөмкинлегеннән чыгып, күпме бирәсен үзе хәл итә, әмма күбрәк булган саен әйбәтрәк.

– Фитыр сәдакасын мәчетләргә бирергә ярыймы?

– Мәчеткә биргән очракта, аны тиешле кешесенә бирү имамнар өстенә кала. Бу төр сәдака мәчет ихтыяҗларына тотылмый.

– Ураза гаете алдыннан мәчеттә хөрмә тараталар, ул нәрсәне аңлата?

– Гает алдыннан хөрмә яки башка берәр тәмле әйбер ашап баралар. Бу гаеткә авыз ачып бару була. Ә корбан гаетендә киресенчә киңәш ителә. Корбан бәйрәме алдыннан ашамау хәерлерәк. Аннан кайткач, корбан чалырга һәм бәйрәм ашы әзерләргә, бавыр итеннән авыз итәргә кирәк.

– Пәйгамбәребез гаеткә барганда бер юлдан барган, икенче юлдан кайткан? Моның берәр хикмәте бармы?

– Пәйгамбәребез моны мөселман туганын юлда мөмкин кадәр күбрәк күрү өчен эшләгән. Адымнары да артып, шул рәвешле савабын да арттырган. Мөселман кардәше белән күрешкәндә, «тәкәббәл Аллаһы минна вә минкум», ягъни «Аллаһы бездән һәм сездән Аның өчен кылган гамәлләрне кабул итәр» дип исәнләшү күркәм санала.

– Хәзрәт, ураза гаетендә таба исе чыгару дигән сүз каян килеп чыккан?

– Ураза гаете ул – ислам динендәге иң зур бәйрәмнәрнең берсе. Бәйрәм булгач, таба ашлары да пешерелә. Мөселман илләрендә аны бездәге Яңа ел кебек билгеләп үтәләр. Барлык туганнары җыелып, мәҗлес оештыралар, бүләкләр бирешәләр. Әлеге бәйрәмне көтеп алалар һәм күңелле итеп уздыралар.

УРАЗА ГАЕТЕ АЛДЫННАН

- *мунча керү, юыну*
- *бәйрәмгә яңа яки юылган чиста яхшы киемнәрне кию, хушбуйлану*
- *бик ерак булмаса, мәчеткә җәяү бару*

ГАЕТ КӨННЕ

- *имам укыячак бәйрәм хөтбәсен көтү һәм тыңлау*
- *җәмәгать намазын уку*
- *туганнарның хәлен белү*
- *тәмле ризыклар пешерү*
- *кунаклар чакыру*
- *мәҗлес уздыру*
- *балаларга күчтәнәч, бүләкләр бирү киңәш ителә*

*Ураза гаете көнне Татарстанның барлык мәчетләрендә бәйрәм намазлары укылачак. Казанда төп бәйрәм чарасы Татарстан мөфтие Камил хәзрәт Сәмигуллин катнашында Галиев мәчетендә була. Камил хәзрәт бәйрәм вәгазен **03.30да** укый башлый, **04.00дә** – бәйрәм намазы, ә **04.05тә** – хөтбә. ТНВ каналында Галиев мәчетеннән турыдан-туры трансляция оештырылачак. Бәйрәм иртәсендә җәмәгать транспорты иртәнге сәгать икедән йөри башлаячак.*

Республика мәчетләрендә бәйрәм намазлары кояш чыкканнан соң 30 минут үткәч укылачак.

СОРАУ–ҖАВАП

Сорауларга «Гаилә» мәчете имам хатибы **Рөстәм хәзрәт Хәйруллин** җавап бирә

– Ата-ана үз малын кыз балага – бер өлеш, ир балага ике өлеш итеп васыять итеп калдырырга тиеш дип ишеттем. Бу дөресме?

– Әйе, шәригать хөкеме буенча шулай тиешле, чөнки ир бала – өйләнәсе, хатынын тәэмин итәсе кеше. Ә кыз бала кияүгә чыга да аны ире тәэмин итә. Кайвакыт, мин бу баламны артыграк яратам яисә бу балам мохтаҗрак, дип, бар мөлкәтен бер генә балага калдыручылар да бар. Дин буенча, өчтән бере генә шулай языла ала, калган мөлкәт балалар арасында бүленә. Ә инде татарның гореф-гадәте буенча йортны төпчек балага калдырасыз икән, утырып сөйләшеп, калган балаларның ризалыгын алып, моны үзегез исән чакта хәл итеп бетерергә кирәк.

– Ислам шәригате крематорийга ничек карый?

– Әгәр дә берәр мөселман гаиләсендә үлем-китем булса, динебез буенча соңгы юлга юып, кәфенләп, дөрес итеп озату аның балалары, туганнары, якыннары өстенә төшә. Соңгы елларда, зур шәһәрләрдә җирләү бик кыйммәт дигән сылтау белән, крематорий ачу мәсьәләсен күтәрә башладылар. Ислам динендә мәетне җирләмичә яндыру – гөнаһ. Зур шәһәрләрдә мәетне җирләү шарты тормый. Матди мөмкинлек булмаса, ераграк алып барып, авыл зиратларында җирләргә мөмкин.

– Ата-ана рөхсәтеннән башка өйләнү шәригатьтә ничек бәяләнә?

– Әгәр дә ниндидер сәбәпләр аркасында әти-әниләр, вәлиләр ризалыгыннан башка никах укылса, безнең Хәнәфи мәзһәбендә бу никах зина булып саналмый. Ләкин хупланмый, ата-ананы, гореф-гадәтләрне санга сукмау булып бәяләнә. Бәхетле, тәртипле гаилә корыйк дисәгез, башта ата-аналарыгызның фатихасын алыгыз.

(«Мөселманнар»)

ЯМАН КҮЗДӘН САКЛАНУ ӨЧЕН ДОГА

«Бисмилләһи әллааһүммә әзһибә харраһәә
вә бәр-дәһәә вә вәсабәһәә»
(Аллаһ исеме белән. Әй, Аллаһ! Аның кызуын,
салкынын һәм авыртуын бетер)

aif.ru

ГОМӘР ИБНЕ ХӘТТАБ ХИКМӘТЛӘРЕ

Елый белмәү – күңел катылыгыннан. Күңел катылыгы – гөнаһлар саны артуыннан. Гөнаһлар артуы – хыялларга артык бирелүдән. Хыялларга артык бирелү – үлемне онытудан. Үлемне оныту – бу дөньяны артык яратудан. Ахирәтне онытып, бу дөньяны артык ярату – ул барлык хаталарның башы...

Мал-мөлкәткә гашыйк булсаң, Кыямәт көнендә аның өчен җавап бирәсеңне онытма.

Зур, матур йортны бик яратсаң, кабергә керәсеңне дә онытма.

Нинди дә булса мәхлукка гашыйк булсаң, аны бар кылган Яратучы турында онытма.

Аллаһ яраткан нәрсәләргә игътибарыңны юнәлтсәң, Ул дөнья эшләреңне сине шатландырырлык итеп кайгыртыр.

Йортыңны кунаклар көткән кебек чиста тот, йөрәгеңне үлемне көткән кебек чиста тот.

Балаларыңа Аллаһы Тәгалә турында сөйләмәсәң, соңрак Аллаһы Тәгаләгә балаларың турында сөйләргә туры киләчәк.

КУНАК БҮЛМӘСЕ

Ильвина:

«Күңелем кушканча яшисем килә»

Ильвина белән очрашып танышуыбызга сигез-тугыз ел булган икән инде. Ул вакытларда җырчы кыз «Барс-медиа» компаниясе белән килешү төзеп, эстрадада тәүге адымнарын гына ясап килә иде.Ниләр хакында әңгәмә коруыбызны чамаласам да, сөйләшкән сүзләребез аермачык хәтердә сакланмаган. Шәхес буларак ачылу, төпле фикер җитеп бетмәгәндер, күрәсең. Ул аның яшьлеге, тәҗрибәсезлеге нәтиҗәсендә булгандыр, чөнки кайнап торган эстрада «казаны»нда беренче чыныгу алган яшь егет-кызларның тормышка үз карашлары, төпле фикерләре дә тупланмаган була әле... Ә бүген Ильвина башка.

Зөһрә САДЫЙКОВА

Шул еллар эчендә җырчының иҗатында да, шәхси тормышында да никадәрле үзгәрешләр булды. Бүген ул – саллы гына репертуар туплаган, искиткеч югары дәрәҗәдәге, зәвыклы программа әзерләп, халыкны шаккатырган, үз тамашачысын булдырган популяр җырчы. Боларга түбән тавыш тембрын, гүзәл буй-сынын, чибәрлеген дә өстәсәң, шактый тулы образ барлыкка килә дә куя. Җылы һәм эчкерсез әңгәмәбездә Ильвина иҗатына булган таләпчәнлеге, гаилә кыйммәтләре, элеккеге ире белән мөнәсәбәтләре, үз-үзе белән гармониядә яшәү серен ача.

– Ильвина, балачагыңның иң истә калган мизгелләрен, матур хатирәләрен искә төшерик әле.

– Балачагым ыгы-зыгыда узды, чөнки үз-үземне белә-белгәннән бирле һәрчак нидер эзләндем, нәрсәгәдер өйрәндем. Кечкенә чагымнан ук мөстәкыйльлеккә омтылып, җитди карарларны үзем кабул итә идем. Әти-әнием дә холкымдагы шушы ягымны аңлаганнардыр, күрәсең, беркайчан да каршы килмәделәр. Укырга да алты яшьтән кердем. Беркемгә дә әйтмичә, музыка мәктәбенең баян сыйныфына язылып кайттым. Мәктәптәге түгәрәкләргә, конкурсларга да үзем языла идем. Урта мәктәпне алтын медальгә һәм Казанның 22нче музыка мәктәбен кызыл аттестатка тәмамладым. Шуннан Казан дәүләт мәдәният һәм сәнгать университетының эстрада актеры бүлегенә укырга кердем. Бер елдан соң Казан химия технология университетында читтән торып, кием буенча дизайнерлык һөнәрен үзләштерә башладым. Болардан тыш, балачагым дигәндә, әлбәттә инде, Спас районының Тукай авылында яшәүче дәү әти-дәү әни йорты күзаллана. Мин уен-көлке, мәхәббәт тулы гаиләдә үстем. Әби-бабам бик акыллы, зирәк кешеләр. Минем өчен алар ир белән хатын, әти-әни белән бала арасындагы, оныкларга булган мөнәсәбәтләрдә – үрнәк. Дәү әти музыка укытучысы иде. Дәү әниемнең балачагы, яшүсмер еллары исә бик авыр тормышта узган. Ул, 1,5 яшендә үк әнисе ташлап киткәч, апасы тәрбиясендә үскән, шул сәбәпле укый да алмаган. Гел колхоз эшендә булган. Максатчан кеше буларак, Казанга килеп, әнисен эзләп тапкан. Менә шул вакытта инде аны дәү әти күреп алган. Ә егет авылның күз өстендәге кашы: чибәр, мәһабәт гәүдәле, эчми-тартмый, әле өстәвенә гармунчы да. Шуннан бирле алар аерылмаган – тормыш корганнарына быел 55 ел булды. Дәү әти белән дәү әни бер-берсеннән башка яши алмыйлар. Без аларны аерым-аерым күз алдына да китермибез.

– Миңа нишләптер синең тормышыңда барысы да әзергә-бәзер булгандыр кебек тоела иде.

– Барысы да шулай уйлый. Әмма ул алай түгел. Безнең гаилә 12 ел буена ун квадрат метр мәйданлы тулай торакта яшәде. Әтием – полиция хезмәткәре, әнием – башлангыч сыйныф укытучысы. Мин әнигә гел: «Әни, менә күрерсең, безнең барысы да булачак», – дип әйтә идем. Аллаһы Тәгаләгә бик нык ышанам. Ул миңа гел ярдәм итте. Һәрвакыт кирәкле кешеләр белән очраштырды. Ә мин үзем һаман ашыгам, вакытны куалыйм. Концертымнан соң тынычланырмын инде дип уйлаган идем, әмма әле һаман да нидер җитми икән. Әни: «Кызым, сиңа гел нидер кирәк. Алай ярамый, тукталып тор бераз», – ди. Шул ук вакытта бәрә-суга, вата-җимерә дә эшләмим: һәр нәрсә үз җае белән бара. Иң мөһиме: теләгем бар, ә калганы үзеннән-үзе килеп чыга. Монда бәлки психология белән мавыгуымның да өлеше зурдыр. Нинди генә хәл булса да, фикерләремне яхшы якка юнәлтергә тырышам. Тормыштан ямь табып яшим. Нинди генә хәл килеп чыкса да, акыллы фикер йөртергә, ачык, гади булырга кирәклегенә төшендем.

– Ильвина, мин синең иҗатыңны, шартлы рәвештә, ике чорга бүлеп карыйм. Аның беренчесе – «Барс медиа» канаты астында «нужа» күрми генә эстрадага беренче адымнарыңны ясаган, кияүгә чыгып, бәби алып кайткан еллар булса, икенчесе – иҗатыңдагы эзләнүләр, туктап хәл җыйганнан соң, сәхнәгә кабат әйләнеп кайтуың. Халыкның сине чын мәгънәсендә җырчы итеп тануы да шушы соңгы елларга туры килде.

– Дөрес, эзләнү дә, төшенкелеккә бирелү дә булды, чөнки иҗатымның башлангыч чорында халыкка ошар өчен талант, тавыш кына җитмәвенә төшендем. Кияүгә чыккач та эзләнү булды, әмма монысы күңелдәге эзләнү иде. Күпмедер вакыт җырламый торгач, илһам чыганагын иҗаттан алуымны аңладым – күңелне бит алдап булмый. Бу эчке көрәшем акрынлап гаиләдәге мөнәсәбәтләрдә дә чагылыш таба башлады. Гомумән, иҗат кешесе белән яшәү бик авыр дип саныйм. Андый каршылык бездә дә бар иде. Иҗат белән шөгыльләнер өчен илһам кирәк, ә минем аны алыр җирем юк иде. Алты ел бергә яшәгәннән соң, иремнән киттем. Яшермим, иҗатка кабаттан әйләнеп кайтуымның беренче максаты – акча эшләү иде. Шуңа күрә акрынлап банкетларда чыгыш ясый башладым. Нинди генә бәя тәкъдим итсәләр дә, ике куллап риза булдым: акча гына бирсеннәр! Чөнки мин хәзер ялгыз хатын, балам, аның алдында җаваплылык бар. Дөрес, бүген барысы да җайланды. Финанс мәсьәләләре дә, элеккеге ирем белән мөнәсәбәтләр дә. Мин аңа чиксез рәхмәтлемен, чөнки Булат белән бергә булган вакытлар миңа зур мәктәп булды. Беренче чиратта, хатын-кыз буларак ачылуда. Шушы хәлләрдән соң миндә җаваплылык хисе тагын да артты, шәхес буларак үстем. Һәм, ниһаять, күптәннән хыялланган тамашамны тәкъдим иттем.

– Күптән түгел генә син «Алда мине» җырына төшерелгән клибыңны да тәкъдим иттең. Аңлавымча, анда сүз ялгызлык турында.

– Әйе. Бу җырны бик яраттым. Без аны Мәскәүдә төшердек, чөнки ул – ялгызлар шәһәре. Анда халык исән калырга тырышып гомер кичерә, эзләнү, нужару, ясалма, файда алырга гына корылган мөнәсәбәтләр белән яши, кешеләр хәтта урамда да ялгызлары гына йөри. Минем иң курыкканым – ялгызлык, хәтта үзем генә өстәл янына утырып ашарга да куркам… Гомумән, минемчә, күпләр уйлап чыгарылган дөньяда, «Кеше ни әйтер?» дип яши. Иремнән китүемне дә күпләр аңламады. Ә минем күңел кушканча яшисем килә. Җанымда мәхәббәт бетте, сүнде, тыным кысыла башлады. Шулай булгач, кешене алдау була бит, ә мин ялган дөньяда яши алмыйм. Булатка да барысын сөйләп аңлаттым. Бүген без бик яхшы мөнәсәбәтләрдә. Ир белән хатын булудан туктасак та, без яхшы әти-әни. Ике арада мәхәббәт сүнгән гаиләдә тәрбияләнгән баланың да тормышы яхшы булмаячак. Әгәр алга таба да үз-үземне алдап яшәгән булсам, үземне бетерәчәк идем. Әле бу хакта беркемгә сөйләгәнем булмады, беренче тапкыр сезгә ачылам: тормышта чагымда башымда шеш бар иде. Күптән түгел генә узган тикшеренү нәтиҗәләре аның беткәнлеген күрсәтте. Минемчә, кеше шешләрне үзе ясый. Иремнән киткәч, үзем дә үзгәрдем, ышанасыңмы, ул төнне мин рәхәтләнеп, йокым туйганчы изрәп йокладым. Бөтен тәнемнең, күңелемнең ял итүен сиздем, чөнки хәзер миңа беркемне дә алдап яшәргә кирәкми иде: намусым чиста. Холкым буенча, мин бик сабыр. Бөтенесен калдырып чыгып киткәндә дә җиңел булмады, әлбәттә, чөнки гаиләле чагымда бернигә дә мохтаҗлык кичермәдем. Ә Булаттан мин баламны җитәкләп, ике капчык кием белән билгесезлеккә чыгып киттем. Әмма тормышта үзгәртеп булмый торган ситуацияләрдә түзәргә кирәкми.

– Көчле рухлы кешегә йомшак хатын-кыз булу авырмы?

– Хатын-кызның көче нәрсәдә соң, дим мин шушы сорауны бирүчеләргә. Төпле фикерең бар, тормышны яратасың, төшенкелеккә бирелмисең, барысын да булдырасың, диләр… Бәлки, көчледер… Әмма актив булсам да, энергетикам тыныч. Вакытны дөрес планлаштыра белгәнлектән, һәрнәрсәгә дә өлгерәм… Шул ук вакытта үземне кызганып, тәгәри-тәгәри елаган вакытларым да бик еш була. Барысы да яхшы, барысыннан канәгать булганда да… Күрәсең, күңелемә шулай кирәктер…

– Нинди генә көчле шәхес булсаң да, аерылышу, юлларның ике якка китүе һәрвакыт авыр дип уйлыйм. Бу хакта үзең дә яшермисең. Синең хәлдә калган башка хатын-кызларга да ярдәме тияр, бәлки: яшәү ямен югалтмас өчен, нәрсә эшләргә кирәк дип саныйсың.

– Мин үз мисалымда гына әйтә алам. Беренчедән, иҗат ярдәм итте. Икенчедән, психология белән мавыгуым булышты, чөнки даими рәвештә, профилактика максатыннан, психологка йөрим. Бу сөйләшүләр барлык уйны да позитивка корырга, йоклаганда, ял иткәндә баш миен ял иттерә белергә ярдәм итә. Нинди генә максат куйсам да, төп игътибарны проблемага юнәлтмим, ә планлаштырган эшемнең нәтиҗәсен күз алдыма китерәм һәм чын күңелдән ышанам.

– Хатын-кыз эшендә нинди генә уңышларга ирешмәсен, аның тормышындагы иң зур казанышы – бала үстерү. Ильвина, кызыгыз Раяны ничек тәрбиялисең? Син нинди әни?

– Таләпчән, тәрбиясезлекне яратмыйм. Үземә куйган таләпчәнлекне баламнан да таләп итәм. Ул биш яше тулганчы ук Халыкара мәктәптә укый башлады. Рус һәм татар телләреннән кала, инглизчә өйрәнә. Бик иртә укырга бирүгә борчылмадым, чөнки аның әзер икәнен белдем. Раяна инглиз телен бик яхшы белә, ачык йөзле, тиз таныша, аралашучан, шул ук вакытта тыйнак. Татарча аңласа да, күбрәк русча сөйләшә.

– Сине хуҗабикә буларак та беләсе килә.

– Өйдәге бөтен эшне дә үзем башкарам. Пешеренергә, аеруча камыр ризыкларын әзерләргә бик яратам, кирәк икән, аш-су бүлмәсеннән тәүлек буена да чыкмаска мөмкинмен. Ашарга әзерләргә үзлегемнән өйрәндем. Әни бөтенләй дә диярлек камыр ризыкларын әзерләми. Кечкенә чагымда дәү әни шифаханәгә киткәч, тавыкларга ризык әзерли, сыер сава, бәпкәләр саклый, дәү әтигә көненә өчәр тапкыр ашарга пешерә идем. Минем үземнән дә кунакның өзелгәне юк. Әгәр йортыбызга кеше килми торса, күңелсез. Аларны каршы алырга, сыйларга, аралашырга, серләшергә яратам. Кешегә бәйрәм ясаудан, яхшылык эшләүдән, бернинди сәбәпсез дә бүләкләр бирүдән тәм табам. Өебездә уңайлы, тыныч атмосфера булсын өчен, барысын да эшлим. Минем өчен ризыкның бизәлеше, эстетика бик мөһим. Бу минем өчен – норма. Ә менә үзем кунакка йөрергә бик яратмыйм. Бик ышанучан кеше булуыма карамастан, вакыт белән сыналган чын дусларым бик аз.

– Ильвина, эстрададагы хатын-кыз җырчылар арасында чибәрлегең, сәхнәдә үз-үзеңне тотышың белән дә аерылып торасың. Гафу ит, синең хакта берничә пластик операция ясаган дигән сүзләр дә йөрде.

– Әйе шул, бу хакта үземнән дә сораганнары бар. *(Елмая. – **Авт.**)* Борынын, иренен, тешләрен ясаткан, дип тә сөйләделәр. Юк, мин бары тик дөрес итеп бизәнергә генә өйрәндем. Кияүдә булган елларда үз-үземне бәяләп бетермәгәнмен. «Миннән булмый» дип уйладым. Яши-яши, үз-үзеңә ышанырга, үзеңне яратырга кирәклегенә инандым. Кияүгә чыкканчы, бик җитди юл һәлакәтенә эләгеп, тавышсыз калган идем. Ул вакытта кешеләрдән яшеренеп, дин юлына басасым, яулык ябасым килгән чаклар да булды. Ходайга чын күңелдән рәхмәт әйтәм, Аллага шөкер, ураза тотам, көн саен диярлек дусларымны җыеп, ифтар ашлары үткәрәм. Миңа менә шулай рәхәт!

ТАБИГАТЬ ДАРУХАНӘСЕ

ҖӘЙ СИХӘТЕ

Мин, инде җитмешне узган өлкән кеше, җәйне көтеп алам да чир-сырхауларны бераз булса да табигать хәзинәсе белән дәваларга омтылам. Табигатьтә бөтен чиргә дә дәва табылыр дип, бөек дәвачы Әбүгалисина юкка гына әйтеп калдырмагандыр. Үләннәр буенча өйрәнгәннәрем бик күп булса да, мәсьәләне артык катлауландырмыйча, теләге булган һәркемнең кулыннан килә торган беркадәренә тукталасым килә.

vk.com

Хәзер киң таралган йөрәк-кан тамырлары авыруларын алсак, табиб билгеләгән дарулардан тыш үзебез дә үзебезгә беркадәр булыша алабыз. Авыру белән көрәшкәндә аның килеп чыгу сәбәпләрен ачыкласаң, тормышка, яшәү рәвешенә беркадәр үзгәреш кертеп, сәламәтлекне ныгытырга була.

Йөрәк-кан тамырлары авырулары күбәюгә өч-дүрт төп фактор сәбәпче булып тора. Күңел тынычлыгын югалтып, эштә-көнкүрештә даими киеренке халәт кичерүдән туган, озакка сузылган стресслар кан тамырларына кысылып, башка, йөрәккә туклану килүне киметә, шуның өстенә әз хәрәкәтләнеп, симерү факторы да өстәлсә, тын кысылганга, кан басымы күтәрелгәнгә аптырый торган түгел.

Кан тамырларын кальций һәм май кайнатмасыннан торган юшкыннан чистарту дәвамлы тырышлык таләп итә. Җәйге табигать хәзинәләрен хәзер ел буена туплап куярга була. Сукыр кычыткан, дуләнә чәчәге һәм җимеше, мелисса, кызыл клевер, йөрәк ритмын (тахикардия) көйли торган календула үләннәрен өй аптечкасында булдырып, ел буе курслап (ягъни һәр төрен 20 көн эчәсең дә 10 көн ял итәсең) кулланырга кирәк.

Алма, керән, гөлҗимеш, составында рутин витамины булган кызыл миләш, балан һәм аспирин кебек канны сыеклау үзлегенә ия булган кура җиләге (хәтта яфрагы да файдалы), чия, диңгез кәбестәсе (аптекада бар), сарымсак һәм яшел чәйне көндәлек рационнан өзмәскә кирәк. Сарымсакның файдасы гомумән әйтеп бетергесез. Анысыннан мин ел буена җитәрлек бәлзәм әзерлим. Банканың өчтән бер өлешенә вакланган сарымсак салып, аракы коям да 15 көн төнәтәм, аннары сөзеп чыккан сыеклык күләмендә лимон согы һәм бал кушып болгатам, организм ничек кабул иткәнен исәпкә алып, иртән һәм йоклар алдыннан берәр бал кашыгы эчәргә була. Әлбәттә, әледән-әле тәнәфес ясап. Кибетләрдә булган лимон, әфлисун, мандарин да кан составы өчен файдалы. Йөрәккә калий һәм магний элементлары бик мөһим, шуңа күрә алар чыганагы булган абрикос, кара җимеш, чөгендер, помидор, какао яисә ачы шоколад турында да онытмагыз.

Соңгы вакытта кан тамырындагы тромбтан кисәк кенә үлеп китүчеләр күп булды. Күрәсең, алар күп төрле тормыш проблемаларын чишәргә алданып, сәламәтлекләренә игътибарсыз булганнардыр. Инсульт, инфаркт авыруларын кисәтү өчен өченче бик мөһим фактор – туклануны дөрес итеп оештырырга, чама белән генә ашарга, исерткеч эчемлекләр белән мавыкмаска кирәк. Хәзер бик күпләр, вакыт җитмәүне сәбәп итеп һәм товар муллыгына алданып, кибетләрдәге матур пакетлардагы әзер ризыкка һәм ярымфабрикатка алдана. Сәламәтлекне кайгырткан гаиләләр исә, ризыкны гади генә итеп булса да, өйдә әзерләп ашарга тиеш була. Әйтик, төрле ярмалардан фасоль, ясмык бик хуплана. Аннары ботка янына үзең әзерләгән котлет белән яшел салат (майонезлы түгел, сыек май һәм бер бал кашыгы гына лимон салып болгатылганы) туклыклы һәм файдалы булыр дип әйтә белгечләр. Шулай ук атнага кимендә ике мәртәбә скумбрия, треска, пикша кебек артык кыйммәт булмаган балык пешереп ашау организмны микроэлементларга баетыр. Майлы балык составында организм өчен бик тә кирәкле омега-3 антиоксиданты бар, шуның өчен кышкы айларда даруханәдән балык мае капсулалары алып эчегез. Ә итле шулпаларны кәбестә, кишер, чөгендер кебек яшелчә яисә ярма белән пешерү отышлы. Майлар турында фикер йөрткәндә, белгечләр арасында каршылыклы фикерләр күп. Сыек май бик макталса да, аны кыздыру өчен бик хупламыйлар. Чистартылмаган оливка, көнбагыш майлары салат өчен генә түгел, иртә белән ач карынга бер бал кашыгы эчеп кую сезнең файдага булыр. Ә инде көнгә 50-70 грамм тирәсе артык кыздырылмаган көнбагыш төше ашауны гадәткә кертсәгез, гомумән, файдалы булыр. Кемнең мөмкинчелеге бар, кедр, әстерхан чикләвеген еш куллансын. Сыер мае, терлек мае турында бәхәсләр бик озак дәвам итә. Аларыннан тулысынча ваз кичү яхшыга түгел. Чамасын белеп һәм яхшы сыйфатлысын куллансаң, әйтик, әчетелгән сөт ризыклары организмга егәр кертер, кирәкле витамин һәм аминокислоталар белән баетыр.

Җәйнең мөмкинлекләрен кулдан ычкындырмыйча, холестерин күләмен көйләү һәм кан чистарту функциясен үтәгән бавыр өчен файдалы булган үги ана яфрагы, репейник чәчәге һәм яфрагы безнең табигатебездә еш очрый. Аларны да җыеп куярга онытмагыз.

Үз бакчагыз булып, яшелчә җиләк-җимеш үстерсәгез, укроп, яшел суган, салат үләнен көндәлек файдаланырга тырышыгыз. Кара карлыган, чия яфракларын кышка киптереп куегыз. Алар һәммәсе дә витамин чыганагы булып, йөрәк мускулларын ныгыта, кан басымын төшерергә булыша. Кайберәүләр җәй көне кан басымы түбән булудан иза чигә. Даруханәдән элеутерококка төнәтмәсе алып эчегез. Эсседә кан артык куермасын өчен, яшел чәйне яисә кайнаган гади суны лимон салып эчегез. Кара чәйне күп куллану сусауны баса алмас. Инде бөркү һавада көчле сусау барлыкка килсә, тәнгә чиләк белән җылымса су коегыз. Канның куерып китүенә юл куймагыз, үзегезгә ярдәм итәргә өйрәнегез. Ит – җәй өчен авыррак ризык, сөт һәм яшелчәдән кысыр ашлар, фасоль, ясмык, карабодай кебек туклыклы ярмалардан ризыклар файдалы булыр. Киңәшләрем үзләрен тәрбиядә тотарга теләүче һәркем өчен файдалы булсын иде!

Фәридә ШАКИРОВА,
Балтач.

ҖӘҺӘТ ӘҢГӘМӘ

Идрис Газиев:

«Үземне төшеп калганнардан санамыйм»

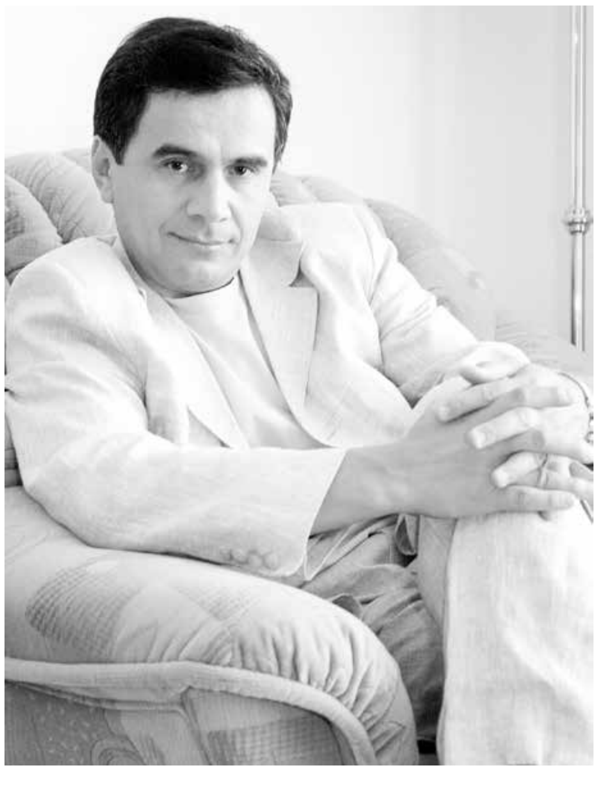

– Идрис абый, хәлләрегез ничек? Соңгы арада сәхнәдә сирәк күренәсез...

– Хәлләрем яхшы, Аллага шөкер. Минем төп эшем – мөгаллимлек, Уфа дәүләт сәнгать академиясендә эшлим. Бу атнаны җәйге сессия тәмамлана, июль аенда кабул итү комиссиясендә утырачакмын. Җәйне ял итеп кенә уздырып булмый. Августта гыйльми эшләр белән шөгыльләнермен дип уйлыйм. Татар музыкаль әдәбияты өлкәсендә эзләнүләр алып барам. Моның өчен берничә көнгә Казанга да барып кайтырга кирәк булачак.

– Сәнгать өлкәсендә уку йортында акча берәр нәрсә хәл итә аламы?

– Шәхсән мин бюджет бүлегендә укыган талантлар белән эшлим. Сүз дә юк, кайберләренә күбрәк көч салырга туры килә, сөйрәбрәк алып барасың. Әмма аларда тырышлык һәм фанатизм күрәсең икән, димәк, киләчәкләре якты. Укытучыда да омтылыш булырга тиеш. Ансыз ул укыта да алмый. Укыту эшендә акча өчен түгел, ә ярдәм итү максатыннан эшлисең. Берринди ялсыз, бирелеп… Укучы һәм укытучының тырышлыгы туры килгән очракта гына якты киләчәккә зур адымнар ясала.

– Еллар үтү белән, популярлыгыгыз төшүе сизеләме? Күңелегезне бу кырмыймы?

– Мин бар әйбергә дә реаль күзлектән карыйм. Сүз дә юк, сәхнә яшьлекне ярата. Концерт эшчәнлегем сүлпәнәйде, әмма үземне төшеп калганнардан санамыйм. Укыту эшендә үземне таптым, эшемне яратып башкарам һәм шуңа күрә күңелем тыныч.

40 елдан артык җырлаган кеше буларак яхшы беләм: популярлык ул бүген бар, ә иртәгә – юк. Вакытында үз тамашачымны туплаган, бүген дә алар миңа тугры калдылар. Репертуарым белән мактана алам. Әле хәзер дә яшь җырчылар, шалтыратып: «Идрис абый, шул елларда башкарган шул җырыгызны алып, яңа аранжировка ясап җырласам ярыймы?» – дип сорыйлар. Әлбәттә, ярый. Берринди дә тыю юк, хуплыйм гына. Мин гомер буе профессиональлек турында сүз алып бардым, җырга җитди караш булырга тиеш. Ә яшь җырчыларга минем репертуар ошый икән, димәк, алар дөрес юлда.

– Үз эшенең остасы буларак, яшь җырчылардан кемнәрне билгеләп китәр идегез?

– Өметле яшьләр бик күп. Раяз Фасыйховның репертуары җитди. Ул тынгысыз, һәрвакыт эзләнүдә. Халык җырлары булсынмы, заманча эстрадамы, ритмлы җырлармы – барысын да югары дәрәҗәдә башкара. Филүс Каһиров бик булдыра. Ул бик җитди юнәлештә эш алып бара. Аллага шөкер, андыйлар эстрадабызда күп.

– Соңгы арада күңелегезне төшергән берәр хәл-вакыйга булдымы?

– Әлфия апа Авзалованың безнең арабыздан китеп баруы. Ул чын дәрәҗәсендә эстрада җырчысы иде. Аны искә алып, барлык фотографияләрен, чыгышларын карап утырдым. Сокланмый мөмкин түгел! Матур тембры, күкрәктән чыккан моңлы тавышы һәм чын күңеленнән бирелеп җырлавы белән калганнардан аерылып торды ул. Аның белән бер чорда яшәвем, эшләвем – үзем өчен горурлык. Бу кайгылы хәбәр күңелемне чынлап та төшерде.

Әңгәмәдәш – **Азалия ИСМӘГЫЙЛЕВА.**

26 ИЮНЬ– ДҮШӘМБЕ

ТАТАРСТАН – ЯҢА ГАСЫР
05:00 «Җырлыйк әле!» (6+)
05:50 Татарстан хәбәрләре (12+)
06:00 «Манзара». Мәгълүмати-күңел ачу программасы (6+)
08:00 Новости Татарстана (12+)
08:10 «Народный будильник» (12+)
09:00 «Последний янычар» . Телесериал (12+)
10:00 «Үч». Телесериал (12+)
10:50 «Канун. Парламент Җәмгыять» (12+)
11:30 «Секреты татарской кухни» (12+)
12:00 «Чёрные кошки». Телесериал (16+)
13:00 «Семь дней». Информационно-аналитическая программа (12+)
14:00 «Закон. Парламент. Общество» (12+)
14:30 Новости Татарстана (12+)
14:45 «Хочу мультфильм!» (0+)
15:00 «Күчтәнәч» (0+)
15:15 «Без тарихта эзлебез» (6+)
15:40 Мультфильмы (0+)
16:00 «Чародей». Телесериал (6+)
17:00 «Үч». Телесериал (12+)
18:00 «Татарлар» (12+)
18:30 Татарстан хәбәрләре (12+)
19:00 «Таяну ноктасы» (16+)
19:30 Новости Татарстана (12+)
20:00 «Вызов 112» (16+)
20:10 «Тукай урамында» (0+)
20:15 «Күчтәнәч» (0+)
20:30 Татарстан хәбәрләре (12+)
21:00 «Чёрное озеро» (16+)
21:30 Новости Татарстана (12+)
22:00 «Вызов 112» (16+)
22:10 «Вечерняя игра» (12+)
23:00 «Последний янычар». Телесериал (12+)
00:00 «Видеоспорт» (12+)
00:30 «Чёрные кошки». Телесериал (16+)
01:30 «Таяну ноктасы» (16+)
02:00 «Манзара». Мәгълүмати-күңел ачу программасы (6+)
03:40 «Все суры Корана» (6+)
04:00 «Яшәсен театр!» (6+)
04:30 «Татар халык җырлары» (0+)

«ТНВ-ПЛАНЕТА»
06:00 «Манзара». (6+)
08:05 «Әдәби хәзинә» (12+)
08:30 «Яшәсен театр!» (0+)
09:00 «Яңалыклар» (12+)
09:20 «Ак чәчәкләр». Телефильм (12+)
10:05 «Кайнар хит» (12+)
11:00 «Татарлар» (12+)
11:30 «Белем дөньясы» (6+)
12:00 «Яңалыклар» (12+)
12:20 «Үч». Телесериал (12+)
13:10 «Караоке татарча» (0+)
13:25 «Без тарихта эзлебез» (0+)
14:00 «Кыргый табигать балалары». Документаль фильм (0+)
14:30 «Переведи! Татарча өйрәнәбез» (0+)
15:00 «Яңалыклар» (12+)
15:15 «Күчтәнәч» (0+)
15:30 «Тамчы-шоу» (0+)
16:00 «Үткәннәр сагындыра» (0+)
16:10 «Манзара». (6+)
18:00 «Яңалыклар» (12+)
18:20 «Үч». Телесериал (12+)
19:10 «Халкым минем» (12+)
19:40 «Туган җир» (12+)
20:05 «Татарлар» (12+)
20:30 «Таяну ноктасы» 1(6+)
21:00 «Яңалыклар» (12+)
21:20 «Күчтәнәч» (0+)
21:40 «Караоке татарча» (0+)
21:55 «Оныта алмыйм». Ретро-концерт (0+)
22:45 «Ак чәчәкләр». Телефильм (12+)
23:35 «Яшәсен театр!» (0+)
00:00 «Яналыклар» (12+)
00:15 «Белем дөньясы» (6+)
00:40 «Татарлар» (12+)
01:05 «Манзара». (6+)

«РОССИЯ1 – ТАТАРСТАН»
6.05, 7.05, 8.05 «Вести - Татарстан. Погода»
6.35, 7.35, 8.35 «Вести - Татарстан. Утро»
11.40 «Парламентские вести»
14.40 «Яңалыклар. Татарстан»
17.20, 20.45 «Вести - Татарстан»

ПЕРВЫЙ
5.00 Телеканал «Доброе утро».
9.00, 3.00 Новости.
9.20 Контрольная закупка.
9.50 «Жить здорово!» (12+)
10.55 Модный приговор.
12.00, 15.00 Новости с субтитрами.
12.15, 3.50 «Наедине со всеми». (16+)
13.20, 15.15 «Время покажет». (16+)
16.00 «Мужское / Женское». (16+)
17.00 «Давай поженимся!» (16+)
18.00 Вечерние новости с субтитрами.
18.40 Прямой информационный канал «Первая Студия». (16+)
19.50 «Пусть говорят» с Андреем Малаховым. (16+)
21.00 Время.
21.35 Т/с «Мажор-2». (16+)
23.45 Ночные новости.

РОССИЯ 1
5.00, 9.15 «Утро России».
9.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести.
9.55 «О самом главном». (12+)
11.40, 14.40, 17.20, 20.45 Вести. Местное время.
11.55 Т/с «Пыльная работа». (16+)
14.55 Т/с «Тайны следствия». (12+)
17.40 «Прямой эфир». (16+)
18.50 «60 минут». (12+)
21.00 Т/с «Погоня за прошлым». (12+)
0.20 Специальный корреспондент. (16+)

27 ИЮНЬ– СИШӘМБЕ

ТАТАРСТАН – ЯҢА ГАСЫР
05:00 «Музыкаль каймак» (12+)
05:50 Татарстан хәбәрләре (12+)
06:00 «Манзара». (6+)
08:00 Новости Татарстана (12+)
08:10 «Народный будильник» (12+)
09:00 «Последний янычар». Телесериал (12+)
10:00 «Үч». Телесериал (12+)
10:50 «Родная земля» (12+)
11:30 «Секреты татарской кухни» (12+)
12:00 «Чёрные кошки». Телесериал (16+)
13:00 «Путь» (12+)
13:15 «Фолиант в столетнем переплете» (12+)
13:30 «Не от мира сего...» (12+)
13:45 «Я обнимаю глобус....» (12+)
14:00 «Если хочешь быть здоровым» (12+)
14:15 «Дорога без опасности» (12+)
14:30 Новости Татарстана (12+)
14:45 «Хочу мультфильм!» (0+)
15:00 «Күчтәнәч» (0+)
15:15 «Әдәби хәзинә» (12+)
15:40 Мультфильмы (0+)
16:00 «Чародей». Телесериал (6+)
17:00 «Үч». Телесериал (12+)
18:00 «Татарлар» (12+)
18:30 Татарстан хәбәрләре (12+)
19:00 «Таяну ноктасы» (16+)
19:30 Новости Татарстана (12+)
20:00 «Вызов 112» (16+)
20:10 «Тукай урамында» (0+)
20:15 «Күчтәнәч» (0+)
20:30 Татарстан хәбәрләре (12+)
21:00 «Чёрное озеро» (16+)
21:30 Новости Татарстана (12+)
22:00 «Вызов 112» (16+)
22:10 «Вечерняя игра» (12+)
23:00 «Последний янычар». Телесериал (12+)
00:00 «Грани «Рубина» (12+)
00:30 «Чёрные кошки». Телесериал (16+)
01:30 «Таяну ноктасы» (16+)
02:00 «Манзара». Мәгълүмати-күңел ачу программасы (6+)
03:40 «Все суры Корана» (6+)
04:00 «Яшәсен театр!» (6+)
04:30 «Татар халык җырлары» (0+)

«ТНВ-ПЛАНЕТА»
05:05 «Ак чәчәкләр». Телефильм (12+)
06:00 «Манзара». (6+)
08:05 «Без тарихта эзлебез» (0+)
08:30 «Яшәсен театр!» (0+)
09:00 «Яңалыклар» (12+)
09:20 «Ак чәчәкләр». Телефильм (12+)
10:10 «Җырлыйк әле!» (6+)
11:05 «Татарлар» (12+)
11:30 «Халкым минем» (12+)
12:00 «Яңалыклар» (12+)
12:20 «Үч». Телесериал (12+)
13:10 «Караоке татарча» (0+)
13:25 «Әдәби хәзинә» (12+)
14:00 «Кыргый табигать балалары». Документаль фильм (0+)
14:30 «Переведи! Татарча өйрәнәбез» (0+)
15:00 «Яңалыклар» (12+)
15:15 «Күчтәнәч» (0+)
15:30 «Поем и учим татарский язык» (0+)
15:45 «Җырлыйбыз да биибез» (0+)
16:00 «Үткәннәр сагындыра» (0+)
16:10 «Манзара». (6+)
18:00 «Яңалыклар» (12+)
18:20 «Үч». Телесериал (12+)
19:10 «Башваткыч» (6+)
20:05 «Татарлар» (12+)
20:30 «Таяну ноктасы» 1(6+)
21:00 «Яңалыклар» (12+)
21:20 «Күчтәнәч» (0+)
21:40 «Караоке татарча» (0+)
21:55 «Оныта алмыйм». Ретро-концерт (0+)
22:45 «Ак чәчәкләр». Телефильм (12+)
23:35 «Яшәсен театр!» (0+)
00:00 «Яңалыклар» (12+)
00:15 «Халкым минем» (12+)
00:40 «Татарлар» (12+)

«РОССИЯ1 – ТАТАРСТАН»
6.05, 7.05, 8.05 «Вести - Татарстан. Погода»
6.35, 7.35, 8.35 «Вести - Татарстан. Утро»
9.00 «Мир культуры»
9.40 «Психология и мы»
11.40 «Вести-Татарстан»
14.40 «Яңалыклар. Татарстан»
17.20, 20.45 «Вести - Татарстан»

ПЕРВЫЙ
5.00 Телеканал «Доброе утро».
9.00, 3.00 Новости.
9.20 Контрольная закупка.
9.50 «Жить здорово!» (12+)
10.55 Модный приговор.
12.00, 15.00 Новости с субтитрами.
12.15, 3.40 «Наедине со всеми». (16+)
13.20, 15.15 «Время покажет». (16+)
16.00 «Мужское / Женское». (16+)
17.00 «Давай поженимся!» (16+)
18.00 Вечерние новости с субтитрами.
18.40 Прямой информационный канал «Первая Студия». (16+)
19.50 «Пусть говорят» с Андреем Малаховым. (16+)
21.00 Время.
21.35 Т/с «Мажор-2». (16+)
23.45 Ночные новости.

РОССИЯ 1
5.00, 9.15 «Утро России».
9.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести.
9.55 «О самом главном». (12+)
11.40, 14.40, 17.20, 20.45 Вести. Местное время.
11.55 Т/с «Пыльная работа». (16+)
14.55 Т/с «Тайны следствия». (12+)
17.40 «Прямой эфир». (16+)
18.50 «60 минут». (12+)
21.00 Т/с «Погоня за прошлым». (12+)
0.20 «Вечер с Владимиром Соловьёвым». (12+)

28 ИЮНЬ– ЧӘРШӘМБЕ

ТАТАРСТАН – ЯҢА ГАСЫР
05:00 «Җырлыйк әле!» (6+)
05:50 Татарстан хәбәрләре (12+)
06:00 «Манзара». (6+)
08:00 Новости Татарстана (12+)
08:10 «Народный будильник» (12+)
09:00 «Последний янычар». Телесериал (12+)
10:00 «Үч». Телесериал (12+)
10:50 «Соотечественники». Рафаэль Хакимов (12+)
11:30 «Секреты татарской кухни» (12+)
12:00 «Чёрные кошки». Телесериал (16+)
13:00 «Каравай» (6+)
13:30 «Наша республика. Наше дело». Ток-шоу (12+)
14:30 Новости Татарстана (12+)
14:45 «Хочу мультфильм!» (0+)
15:00 «Күчтәнәч» (0+)
15:15 «Яшьләр тукталышы» (12+)
15:40 Мультфильмы (0+)
16:00 «Чародей». Телесериал (6+)
17:00 «Үч». Телесериал (12+)
18:00 «Татарлар» (12+)
18:30 Татарстан хәбәрләре (12+)
19:00 «Таяну ноктасы» (16+)
19:30 Новости Татарстана (12+)
20:00 «Вызов 112» (16+)
20:10 «Тукай урамында» (0+)
20:15 «Күчтәнәч» (0+)
20:30 Татарстан хәбәрләре (12+)
21:00 «Чёрное озеро» (16+)
21:30 Новости Татарстана (12+)
22:00 «Вызов 112» (16+)
22:10 «Вечерняя игра» (12+)
23:00 «Последний янычар». Телесериал (12+)
00:00 «Видеоспорт» (12+)
00:30 «Чёрные кошки». Телесериал (16+)
01:30 «Таяну ноктасы» (16+)
02:00 «Манзара». (6+)
03:40 «Все суры Корана» (6+)
04:00 «Яшәсен театр!» (6+)
04:30 «Татар халык җырлары» (0+)

«ТНВ-ПЛАНЕТА»
05:00 «Ак чәчәкләр». Телефильм (12+)
06:00 «Манзара». (6+)
08:05 «Әдәби хәзинә» (12+)
08:30 «Яшәсен театр!» (0+)
09:00 «Яңалыклар» (12+)
09:20 «Ак чәчәкләр». Телефильм (12+)
10:15 «Башваткыч» (6+)
11:05 «Татарлар» (12+)
11:30 «Туган җир» (12+)
12:00 «Яңалыклар» (12+)
12:20 «Үч». Телесериал (12+)
13:10 «Караоке татарча» (0+)
13:25 «Без тарихта эзлебез» (0+)
14:00 «Кыргый табигать балалары». Документаль фильм (0+)
14:30 «Переведи! Татарча өйрәнәбез» (0+)
15:00 «Яңалыклар» (12+)
15:15 «Күчтәнәч» (0+)
15:30 «Поем и учим татарский язык» (0+)
15:45 «Җырлыйбыз да биибез» (0+)
16:00 «Үткәннәр сагындыра» (0+)
16:10 «Манзара». (6+)
18:00 «Яңалыклар» (12+)
18:20 «Үч». Телесериал (12+)
19:10 «Җырлыйк әле!» (6+)
20:05 «Татарлар» (12+)
20:30 «Таяну ноктасы» 1(6+)
21:00 «Яңалыклар» (12+)
21:20 «Күчтәнәч» (0+)
21:40 «Караоке татарча» (0+)
21:55 «Оныта алмыйм». Ретро-концерт (0+)
22:45 «Ак чәчәкләр». Телефильм (12+)
23:35 «Яшәсен театр!» (0+)
00:00 «Яңалыклар» (12+)
00:15 «Туган җир» (12+)
00:40 «Татарлар» (12+)
01:05 «Манзара». (6+)
02:50 «Караоке татарча» (0+)
03:00 «Таяну ноктасы» 1(6+)

«РОССИЯ1 – ТАТАРСТАН»
6.05, 7.05, 8.05 «Вести - Татарстан. Погода»
6.35, 7.35, 8.35 «Вести - Татарстан. Утро»
11.40 «Вести-Татарстан»
14.40 «Яңалыклар. Татарстан»
17.20, 20.45 «Вести - Татарстан»

ПЕРВЫЙ
5.00 Телеканал «Доброе утро».
9.00, 3.00 Новости.
9.20, 4.25 Контрольная закупка.
9.50 «Жить здорово!» (12+)
10.55 Модный приговор.
12.00, 15.00 Новости с субтитрами.
12.15 «Наедине со всеми». (16+)
13.20, 15.15 «Время покажет». (16+)
16.00 «Мужское / Женское». (16+)
17.00 «Давай поженимся!» (16+)
18.00 Вечерние новости с субтитрами.
18.40 Прямой информационный канал «Первая Студия». (16+)
19.50 «Пусть говорят» с Андреем Малаховым. (16+)
21.00 Время.
21.35 Т/с «Мажор-2». (16+)
23.45 Ночные новости.

РОССИЯ 1
5.00, 9.15 «Утро России».
9.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести.
9.55 «О самом главном». (12+)
11.40, 14.40, 17.20, 20.45 Вести. Местное время.
11.55 Т/с «Пыльная работа». (16+)
14.55 Т/с «Тайны следствия». (12+)
17.40 «Прямой эфир». (16+)
18.50 «60 минут». (12+)
21.00 Т/с «Погоня за прошлым». (12+)
23.20 «Вечер с Владимиром Соловьёвым». (12+)

29 ИЮНЬ– ПӘНҖЕШӘМБЕ

ТАТАРСТАН – ЯҢА ГАСЫР
05:00 «Башваткыч» (6+)
05:50 Татарстан хәбәрләре (12+)
06:00 «Манзара». (6+)
08:00 Новости Татарстана (12+)
08:10 «Народный будильник» (12+)
09:00 «Последний янычар». Телесериал (12+)
10:00 «Үч». Телесериал (12+)
10:50 «Белем дөньясы» (6+)
11:30 «Секреты татарской кухни» (12+)
12:00 «Чёрные кошки». Телесериал (16+)
13:00 «Каравай» (6+)
13:30 «Фолиант в столетнем переплете» (12+)
13:45 «Не от мира сего...» (12+)
14:00 Документальный фильм (12+)
14:30 Новости Татарстана (12+)
14:45 «Хочу мультфильм!» (0+)
15:00 «Күчтәнәч» (0+)
15:15 «Әдәби хәзинә» (12+)
15:40 Мультфильмы (0+)
16:00 «Чародей». Телесериал (6+)
17:00 «Үч». Телесериал (12+)
18:00 «Татарлар» (12+)
18:30 Татарстан хәбәрләре (12+)
19:00 «Таяну ноктасы» (16+)
19:30 Новости Татарстана (12+)
20:00 «Вызов 112» (16+)
20:10 «Тукай урамында» (0+)
20:15 «Күчтәнәч» (0+)
20:30 Татарстан хәбәрләре (12+)
21:00 «Чёрное озеро» (16+)
21:30 Новости Татарстана (12+)
22:00 «Вызов 112» (16+)
22:10 «Вечерняя игра» (12+)
23:00 «Последний янычар». Телесериал (12+)
00:00 «Автомобиль» (12+)
00:30 «Чёрные кошки». Телесериал (16+)
01:3 0:00 «Таяну ноктасы» (16+)
02:00 «Манзара». (6+)
03:40 «Все суры Корана» (6+)
04:00 «Яшәсен театр!» (6+)
04:30 «Татар халык җырлары» (0+)

«ТНВ-ПЛАНЕТА»
05:00 «Ак чәчәкләр». Телефильм (12+)
06:00 «Манзара». (6+)
08:05 «Без тарихта эзлебез» (0+)
08:30 «Яшәсен театр!» (0+)
09:00 «Яңалыклар» (12+)
09:20 «Ак чәчәкләр». Телефильм (12+)
11:05 «Татарлар» (12+)
11:30 «Яшьләр тукталышы» (12+)
12:00 «Яналыклар» (12+)
12:20 «Үч». Телесериал (12+)
13:10 «Караоке татарча» (0+)
13:25 «Әдәби хәзинә» (12+)
14:00 «Кыргый табигать балалары». Документаль фильм (0+)
14:30 «Переведи! Татарча өйрәнәбез» (0+)
15:00 «Яңалыклар» (12+)
15:15 «Күчтәнәч» (0+)
15:30 «Поем и учим татарский язык» (0+)
15:45 «Җырлыйбыз да биибез» (0+)
16:00 «Үткәннәр сагындыра» (0+)
16:10 «Манзара». (6+)
18:00 «Яңалыклар» (12+)
18:20 «Үч. Телесериал (12+)
19:10 «Ком сәгате» (12+)
20:05 «Татарлар» (12+)
20:30 «Таяну ноктасы» (16+)
21:00 «Яңалыклар» (12+)
21:20 «Күчтәнәч» (0+)
21:40 «Караоке татарча» (0+)
21:55 «Оныта алмыйм». Ретро-концерт (0+)
22:45 «Ак чәчәкләр». Телефильм (12+)
23:35 «Яшәсен театр!» (0+)
00:00 «Яңалыклар» (12+)
00:15 «Яшьләр тукталышы» (12+)
00:40 «Татарлар» (12+)
01:05 «Манзара». (6+)
02:50 «Караоке татарча» (0+)

«РОССИЯ1 – ТАТАРСТАН»
6.05, 7.05, 8.05 «Вести - Татарстан. Погода»
6.35, 7.35, 8.35 «Вести - Татарстан. Утро»
9.00 «Замандаш». Рафаэль Сәхабиев
9.30 «Бәхетем минем»
11.40 «Вести-Татарстан»
14.40 «Яналыклар. Татарстан»
17.20, 20.45 «Вести-Татарстан»

ПЕРВЫЙ
5.00 Телеканал «Доброе утро».
9.00, 3.00 Новости.
9.20 Контрольная закупка.
9.50 «Жить здорово!» (12+)
10.55 Модный приговор.
12.00, 15.00 Новости с субтитрами.
12.15, 3.50 «Наедине со всеми». (16+)
13.20, 15.15 «Время покажет». (16+)
16.00 «Мужское / Женское». (16+)
17.00 «Давай поженимся!» (16+)
18.00 Вечерние новости с субтитрами.
18.40 Прямой информационный канал «Первая Студия». (16+)
19.50 «Пусть говорят» с Андреем Малаховым. (16+)
21.00 Время.
21.35 Т/с «Мажор-2». (16+)
23.45 Ночные новости.
0.00 На ночь глядя. (16+)

РОССИЯ 1
5.00, 9.15 «Утро России».
9.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести.
9.55 «О самом главном». (12+)
11.40, 14.40, 17.20, 20.45 Вести. Местное время.
11.55 Т/с «Пыльная работа». (16+)
14.55 Т/с «Тайны следствия». (12+)
17.40 «Прямой эфир». (16+)
18.50 «60 минут». (12+)
21.00 Т/с «Погоня за прошлым». (12+)
23.20 «Поединок». (12+)

30 ИЮНЬ– ҖОМГА

ТАТАРСТАН – ЯҢА ГАСЫР
05:00 «Халкым минем...» (12+)
05:25 «Нәсыйхәт» (6+)
05:50 Татарстан хәбәрләре (12+)
06:00 «Манзара». (6+)
08:00 Новости Татарстана (12+)
08:10 «Народный будильник « (12+)
09:00 «Последний янычар». Телесериал (12+)
10:00 «Үч». Телесериал (12+)
10:50 «Нәсыйхәт» (6+)
11:30 «Секреты татарской кухни» (12+)
12:00 Документальный фильм (12+)
13:00 «Башваткыч» (6+)
14:00 «Актуальный ислам» (6+)
14:15 «Профсоюз – союз сильных» (12+)
14:30 Новости Татарстана (12+)
14:45 «Хочу мультфильм!» (0+)
15:00 «Күчтәнәч» (0+)
15:15 «Тамчы-шоу» (0+)
15:40 Мультфильмы (0+)
16:00 «Чародей». Телесериал (6+)
17:00 «Үч». Телесериал (12+)
18:00 «Туган җир» (12+)
18:30 Татарстан хәбәрләре (12+)
19:00 «Белем дөньясы» (6+)
19:30 Новости Татарстана (12+)
20:00 «Вызов 112» (16+)
20:10 «Тукай урамында» (0+)
20:15 «Күчтәнәч» (0+)
20:30 Татарстан хәбәрләре (12+)
21:00 «ДК» (12+)
21:15 «Если хочешь быть здоровым...» (12+)
21:30 Новости Татарстана (12+)
22:00 «Вызов 112» (16+)
22:10 «Старшая жена». (16+)
23:40 «Последний янычар». Телесериал (12+)
00:30 «Музыкаль каймак» (12+)
01:10 «ТАМАК». Телевизион нәфис фильм (16+)
03:40 «Все суры Корана» (6+)
04:00 «Яшәсен театр!» (6+)
04:30 «Татар халык җырлары» (0+)

«ТНВ-ПЛАНЕТА»
05:00 «Ак чәчәкләр». Телефильм (12+)
06:00 «Манзара». (6+)
08:05 «Нәсыйхәт» (6+)
08:30 «Яшәсен театр!» (0+)
09:00 «Яңалыклар» (12+)
09:20 «Музыкаль каймак» (12+)
10:10 «Ком сәгате» (12+)
11:05 «Татарлар» (12+)
11:30 «Кичке аш» (6+)
12:00 «Яңалыклар» (12+)
12:20 «Үч». Телесериал (12+)
13:10 «Караоке татарча» (0+)
13:25 «Нәсыйхәт» (6+)
14:00 «Үткәннәр сагындыра» (0+)
14:30 «Переведи! Татарча өйрәнәбез» (0+)
15:00 «Яңалыклар» (12+)
15:15 «Күчтәнәч» (0+)
15:30 «Поем и учим татарский язык» (0+)
15:45 «Җырлыйбыз да биибез» (0+)
16:00 «Үткәннәр сагындыра» (0+)
16:10 «Манзара». (6+)
18:00 «Яңалыклар» (12+)
18:20 «Үч». Телесериал (12+)
19:10 «Ышанып яшим мин...» Асылъяр концерты (6+)
20:05 «Татарлар» (12+)
20:30 «Ватандашлар» (6+)
21:00 «Яңалыклар» (12+)
21:20 «Күчтәнәч» (0+)
21:40 «Караоке татарча» (0+)
21:55 «Музыкаль каймак» (12+)
22:45 «Ак чәчәкләр». Телефильм (12+)
23:35 «Яшәсен театр!» (0+)
00:00 «Яңалыклар» (12+)
00:15 «Кичке аш» (6+)
00:40 «Татарлар» (12+)

«РОССИЯ1 – ТАТАРСТАН»
6.05, 7.05, 8.05 «Вести - Татарстан. Погода»
6.35, 7.35, 8.35 «Вести - Татарстан. Утро»
9.00 «Рухи хәзинә»
9.30 «Халык җәүһәрләре»
11.40 «Вести - Татарстан»
14.40 «Яңалыклар. Татарстан»
17.20 «Вести Приволжского федерального округа»
20.45 «Вести - Татарстан»

ПЕРВЫЙ
5.00 Телеканал «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.20, 5.10 Контрольная закупка.
9.50 «Жить здорово!» (12+)
10.55, 4.10 Модный приговор.
12.00, 15.00 Новости с субтитрами.
12.15 «Наедине со всеми». (16+)
13.20, 15.15 «Время покажет». (16+)
16.00 «Мужское / Женское». (16+)
17.00 Жди меня.
18.00 Вечерние новости с субтитрами.
18.45 «Человек и закон» с Алексеем Пимановым. (16+)
19.50 «Поле чудес». (16+)
21.00 Время.
21.30 Премьера. «Победитель».
23.10 «Мастроянни - идеальный итальянец». (16+)

РОССИЯ 1
5.00, 9.15 «Утро России».
9.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести.
9.55 «О самом главном». (12+)
11.40, 14.40, 17.20, 20.45 Вести. Местное время.
11.55 Т/с «Пыльная работа». (16+)
14.55 Т/с «Тайны следствия». (12+)
17.40 «Прямой эфир». (16+)
18.50 «60 минут». (12+)
21.00 Т/с «Погоня за прошлым». (12+)
0.20 Х/ф «Родная кровиночка». (12+)

1 ИЮЛЬ– ШИМБӘ

ТАТАРСТАН – ЯҢА ГАСЫР
05:00 Концерт (6+)
07:00 «Sиңа Миннән Sәлам» (6+)
09:30 «Автомобиль» (12+)
10:00 «Кайнар хит» (12+)
11:00 «Халкым минем...» (12+)
11:30 «Секреты татарской кухни» (12+)
12:00 «Каравай» (6+)
12:30 «Видеоспорт» (12+)
13:00 «Канун. Парламент Җәмгыять» (12+)
13:30 З. Кадыйрова, Р. Зәйдулла. «Язмыш сынавы». Чаллы татар дәүләт драма театры спектакле (12+)
16:30 «Татарлар» (12+)
17:00 «Без тарихта эзлебез» (6+)
17:30 «Әдәби хәзинә» (12+)
18:00 «Яңа ел төнендә». Нәфис фильм (6+)
19:30 Новости в субботу (12+)
20:00 «Адымнар» (12+)
20:30 «Җырлыйк әле!» (6+)
21:30 Новости в субботу (12+)
22:00 «Бумеранг». Художественный фильм (16+)
23:45 «Клиника». Художественный фильм (16+)
01:30 «ТАМАК». Телевизион нәфис фильм (16+)
04:30 «Адәм белән Һава» (6+)

«ТНВ-ПЛАНЕТА»
05:00 «Ак чәчәкләр». Телефильм (12+)
06:00 «Җырларымны сезгә юлладым». Бәширә Насыйрова концерты (6+)
07:00 «Sиңа Миннән Sәлам» (6+)
09:30 «Адәм белән Һава». Рафыйк Таҗетдинов (12+)
10:00 «Кайнар хит» (12+)
11:00 «Башваткыч» (6+)
11:50 «Җырлыйк әле!» (6+)
12:45 «Сабантуй маҗаралары». Концерт (0+)
14:30 «Канун. Парламент. Җәмгыять» (12+)
15:00 «Sиңа Миннән Sәлам» (6+)
17:30 «Нәсыйхәт» (6+)
18:00 «Алтыдагы-алтмышта». Язучы-сатирик Камил Кәримовның иҗат кичәсе (12+)
18:55 «Кичке аш» (6+)
19:20 «Башваткыч» (6+)
20:10 «Җырлыйк әле!» (6+)
21:00 «Адымнар» (12+)
21:30 М.Кәрим. «Кыз урлау». М.Гафури исемендәге Башкорт дәүләт драма театры спектакле (12+)
23:35 «Мин – Буран кызы». Хәмдүнә Тимергалиеваның юбилей кичәсе (6+)
01:45 Р.Батулла. «Зәйтүнәкәй». Г.Кариев исемендәге Татар дәүләт яшь тамашачы театры спектакле (12+)
03:00 «Башваткыч» (6+)

«РОССИЯ1 – ТАТАРСТАН»
8.00, 11.30 «Вести - Татарстан»
8.20 «Доброе утро, Татарстан!»

ПЕРВЫЙ
5.40, 6.10, 5.05 «Наедине со всеми». (16+)
6.00 Новости.
6.45 Х/ф «Кураж». (16+)
8.45 М/с «Смешарики. Новые приключения».
9.00 Играй, гармонь любимая!
9.45 Слово пастыря.
10.00, 12.00 Новости с субтитрами.
10.15 Д/ф Премьера. «Александра Яковлева. Жизнь с чистого листа». (12+)
11.20 Смак. (12+)
12.15 «Идеальный ремонт».
13.15 «Вокруг смеха».
16.35, 18.15 «Точь-в-точь». (16+)
18.00 Вечерние новости с субтитрами.
19.50 «Кто хочет стать миллионером?» с Дмитрием Дибровым.
21.00 Время.
21.20 «Сегодня вечером» с Андреем Малаховым. (16+)
23.00 Х/ф Премьера. «Другая Бовари». (16+)

РОССИЯ 1
5.15 Х/ф «Как развести миллионера». (12+)
7.10 «Живые истории».
8.00, 11.30 Вести. Местное время.
8.20 Россия. Местное время. (12+)
9.20 Сто к одному.
10.10 «Пятеро на одного».
11.00, 14.00 Вести.
11.50, 14.30 Х/ф «Только ты». (12+)
20.00 Вести в субботу.
21.00 Х/ф «Любовь говорит». (12+)

2 ИЮЛЬ– ЯКШӘМБЕ

ТАТАРСТАН – ЯҢА ГАСЫР
05:00 Концерт (6+)
08:00 «Адымнар» (12+)
08:30 Мультфильмы (0+)
09:00 «ДК» (12+)
09:15 Документальный фильм (12+)
09:45 «Тамчы-шоу» (0+)
10:15 «Яшьләр тукталышы» (12+)
10:45 «Музыкаль каймак» (12+)
11:30 «Секреты татарской кухни» (12+)
12:00 «Каравай» (6+)
12:30 Документальный фильм (12+)
13:00 «Закон. Парламент. Общество» (12+)
13:30 «Адымнар» (12+)
14:00 «Харис Нигъмәтҗанов моңнары». Концерт (0+)
15:00 «Ком сәгате» (12+)
16:00 «Җырлыйк әле!» (6+)
17:00 «Видеоспорт» (12+)
17:30 «Әдәби хәзинә» (12+)
18:00 «Башваткыч» (6+)
19:00 Телефильм (12+)
19:30 «Семь дней». (12+)
20:30 Концерт (6+)
21:30 «Кичке аш» (6+)
22:00 «Семь дней». (12+)
23:00 «Тост». Художественный фильм (16+)
00:40 Документальный фильм (12+)
01:10 «Ком сәгате» (12+)
02:00 «Манзара». (6+)
03:40 «Все суры Корана» (6+)
04:00 «Адәм белән Һава» (6+)

«ТНВ-ПЛАНЕТА»
05:05 «Кичке аш» (6+)
05:30 «Нәсыйхәт» (6+)
06:00 «Дөнья буйлап сәяхәт». Данир Сабиров концерты (12+)
07:25 «Сабан туенда». Концерт-тамаша (0+)
09:25 «Яшьләр тукталышы» (12+)
09:55 «Тамчы-шоу» (0+)
10:20 «Поем и учим татарский язык» (0+)
10:30 «Җырлыйбыз да биибез» (0+)
11:00 «Белем дөньясы» (6+)
11:30 «Халкым минем» (12+)
12:00 «Юллар язам». Габделфәт Сафин концерты (12+)
12:30 «Татарлар» (12+)
13:00 «Нәсыйхәт» (6+)
13:30 М.Кәрим. «Кыз урлау». М.Гафури исемендәге Башкорт дәүләт драма театры спектакле (12+)
15:40 «Шаян хәлләр» 1(6+)
16:30 «Музыкаль каймак» (12+)
17:20 «Әдәби хәзинә» (6+)
17:50 «Без тарихта эзлебез» (0+)
18:20 «Яшибез, үкенмибез!». Юмористик-музыкаль тамаша (6+)
19:10 «Ком сәгате» (12+)
20:05 «Сабан туенда». Концерт-тамаша (0+)
22:00 Жан Батист Мольер. «Хәйләкәр уеннары». М.Фәйзи исемендәге Оренбург татар дәүләт драма театры спектакле (12+)
23:20 «Халкым минем» (12+)
23:45 «Ком сәгате» (12+)
00:40 «Татарлар» (12+)

«РОССИЯ1 – ТАТАРСТАН»
10.20 «Вести - Татарстан. События недели»

ПЕРВЫЙ
6.00 Новости.
6.10 Х/ф «Кураж». (16+)
8.10 М/с «Смешарики. Пин-код».
8.25 «Часовой». (12+)
8.55 «Здоровье». (16+)
10.00, 12.00 Новости с субтитрами.
10.15 «Непутевые заметки» с Дмитрием Крыловым. (12+)
10.35 «Пока все дома».
11.25 Фазенда.
12.15 «Идеальный ремонт».
13.10 Д/ф «Теория заговора». (16+)
14.00 Д/ф «Никита Хрущев. Голос из прошлого». (16+)
18.25 «Аффтар жжот». (16+)
19.30 Премьера. «Лучше всех!»
21.00 Воскресное «Время».
22.30 «Что? Где? Когда?» Финал летней серии игр.
23.50 Х/ф «Прометей». (16+)

РОССИЯ 1
5.00 Х/ф «Как развести миллионера». (12+)
7.00 Мульт-утро.
7.30 «Сам себе режиссёр».
8.20 «Смехопанорама» Евгения Петросяна.
8.50 Утренняя почта.
9.30 Сто к одному.
10.20 Местное время. Вести-Москва. Неделя в городе.
11.00, 14.00 Вести.
11.20 Смеяться разрешается.
13.10 «Семейный альбом». (12+)
14.20 Х/ф «Девушка в приличную семью». (12+)
16.20 Х/ф «Сводная сестра». (12+)
20.00 Вести недели.
22.00 «Воскресный вечер с Владимиром Соловьёвым». (12+)

Первый, Россия1 каналларының программасы «Сервис-ТВ» АҖдан алынды

«ТАТАРСТАН» радиосы

26 ИЮНЬ – ДҮШӘМБЕ

6.00-8.00 «Яңа көн». Вакыйгалар панорамасы
6.04 «Нефть чыккан якларда»
6.15 «Музыкаль мизгелләр»
6.35, 18.10 Яңалыклар. Новости
6.45 «Юллар чатында»
6.50,7.50,18.55 Реклама, прогноз погоды
7.00 Вести радио России
7.10 Туры элемтә
8.00-10.00,11.00-12.10,13.00-13.10,14.00-18.10,19.00 Трансляция радио России
10.00, 13.10 Кәрим Тинчурин. «Американ». Г.Камал ис. ТДАТ спектакле
12.10-13.00 «Татарстан дулкынында»
18.25 «Сердәшханә»
18.40 «Җыр – минем гомерлек юлдашым». Раиф Шәфыйгуллин (Тукай районы)

27 ИЮНЬ – СИШӘМБЕ

6.00-8.00 «Новый день». Панорама событий
6.04 «Актуальное интервью»
6.15 «Музыкаль мизгелләр»
6.35,10.00,13.10,18.10 Яңалыклар. Новости
6.50,7.50,10.55,13.55,18.55 Реклама, прогноз погоды
7.00 Вести радио России
7.10 Диалог в прямом эфире
8.00-10.00,11.00-12.10,13.00-13.10,14.00-18.10,19.00 Трансляция радио России
10.10 «Депутатский канал»
12.10 «Татарстан дулкынында»
13.20 Концерт
18.25 Башкортстан артистлары концерты

28 ИЮНЬ – ЧӘРШӘМБЕ

6.00-8.00 «Яңа көн». Вакыйгалар панорамасы
6.04 «Нефть чыккан якларда»
6.15 «Музыкаль мизгелләр»
6.35,10.00,13.10,18.10 Яңалыклар. Новости
6.50,7.50,10.55,13.55,18.55 Реклама, прогноз погоды
7.00 Вести радио России
7.10 Туры элемтә
8.00-10.00,11.00-12.10,13.00-13.10,14.00-18.10,19.00 Трансляция радио России
10.10 «Актуальное интервью»
10.35 «Старт»
12.10-13.00 «Татарстан дулкынында»
13.20 «Яшьлек аланы»
18.25 Яшь башкаручылар чыгышы

29 ИЮНЬ – ПӘНҖЕШӘМБЕ

6.00-8.00 «Новый день». Панорама событий
6.04 «Перекресток»
6.15 «Музыкаль мизгелләр»
6.35,10.00,13.10,18.10 Яңалыклар. Новости
6.50,7.50,13.55,18.55 Реклама, прогноз погоды
7.00 Вести радио России
7.10 Диалог в прямом эфире
8.00-10.00,11.00-12.10,13.00-13.10,14.00-18.10,19.00 Трансляция радио России
10.10 «Доброе братство лучше богатства» (на мордовском языке)
10.35 «Время молодых»
12.10-13.00 «Татарстан дулкынында»
13.20 «Офыклар»
18.25 Мансур Шиһапов. «Җырлыйсы җырларым бар әле». Радиокомпозиция

30 ИЮНЬ – ҖОМГА

6.00-8.00 «Иртәнге нур»
6.15 «Музыкаль мизгелләр»
6.35,10.00,13.10,18.10 Яңалыклар. Новости
6.50,7.50,13.55,18.55 Прогноз погоды
7.00-7.10 Вести радио России
7.10 Туры элемтә
8.00-10.00,11.00-12.10,13.00-13.10,14.00-18.10,19.00 Трансляция радио России
10.10 «Вдохновенья миг»
12.10-13.00 «Татарстан дулкынында»
13.20 Концерт
18.25 Гариф Нигъмәтҗанов концерты

1 ИЮЛЬ – ШИМБӘ

10.10 «Гөлбакча»
10.30 «7 көн». Атналык күзәтү
10.55,13.55 Реклама, прогноз погоды, программа передач
11.00-12.10,13.00-13.10,14.00-15.10, 16.00 Трансляция радио России
12.10-13.00 «Татарстан дулкынында».
13.10 Татар халык көйләре
15.10 «Кыска хикәяләр». Шәриф Хөсәенов әсәрләре

2 ИЮЛЬ – ЯКШӘМБЕ

8.00-9.00 «Между Волгой и Уралом». Объединенный радиожурнал семи республик
9.00-10.10, 11.00-12.10, 13.00-13.10, 14.00-15.10,16.00-16.10, 17.00 Трансляция радио России
10.10 «Көмеш кыңгырау»
10.30 «7 дней». Обзор событий
10.55,13.55 Реклама, прогноз погоды, программа передач
12.10-13.00 «Татарстан дулкынында»
13.10 Ял концерты
15.10, 16.10 Җәүдәт Дәрзаман. «Бизмән йолдызлыгы». Радиотамаша. 1-2нче өлешләр

ЯЛ ПОЧМАГЫ

10 аерма тап

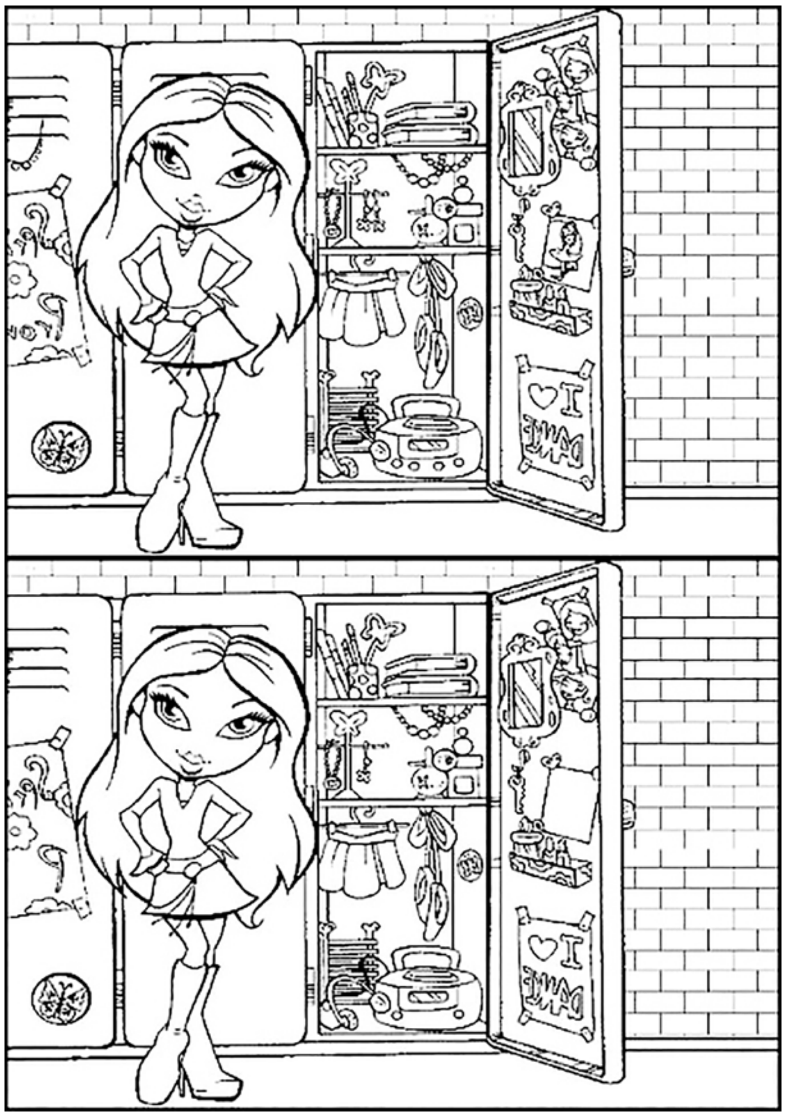

СКАНВОРД

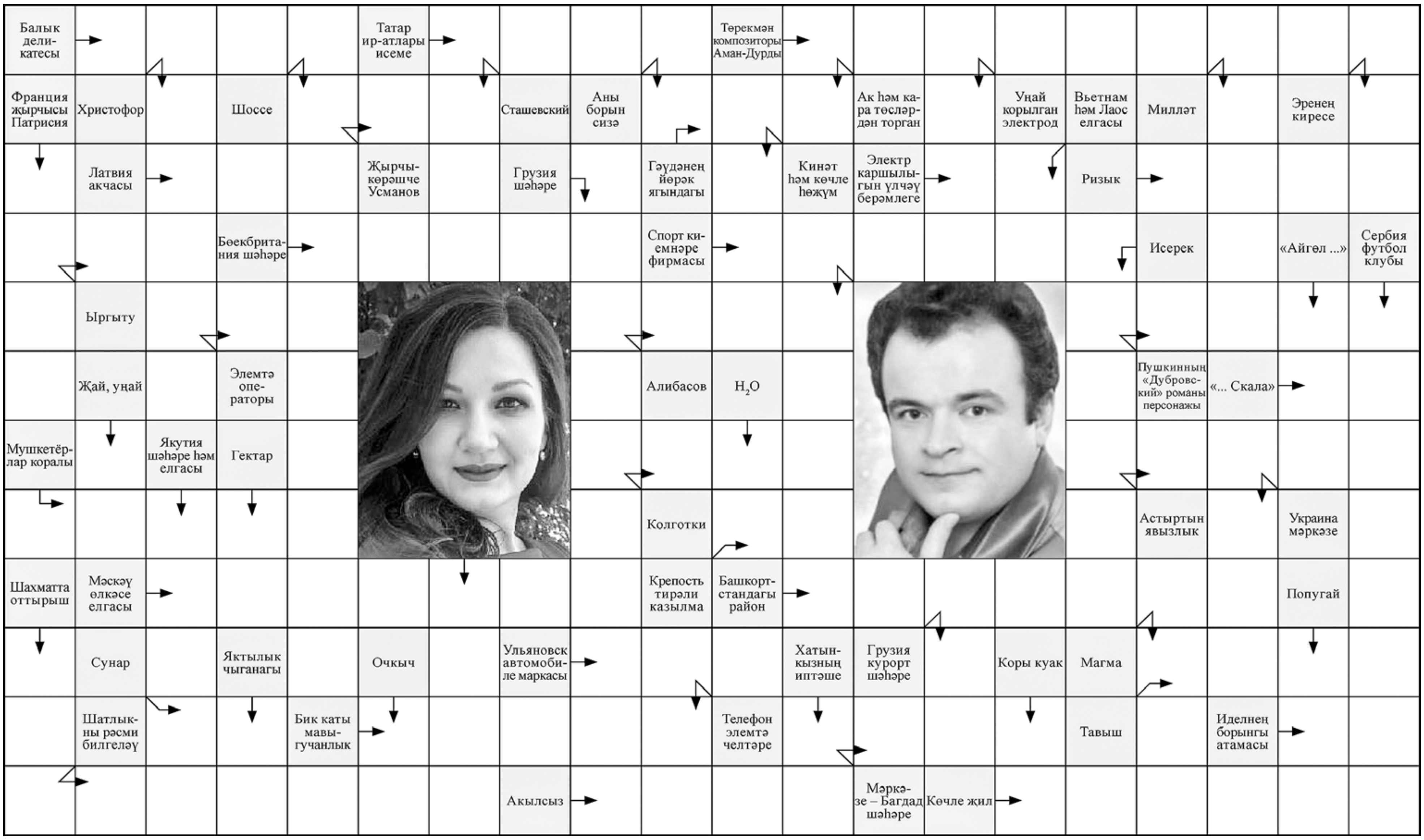
Балык деликатесы
Татар ир-атлары исеме
Төрекмән композиторы Аман-Дурды
Франция җырчысы Патрисия
Христофор
Шоссе
Сташевский
Аны борын сизә
Ак һәм кара төсләрдән торган
Уңай корылган электрод
Вьетнам һәм Лаос елгасы
Милләт
Эренең киресе
Латвия акчасы
Җырчы-көрәшче Усманов
Грузия шәһәре
Гәүдәнең йөрәк ягындагы
Кинәт һәм көчле һөҗүм
Электр каршылыгын үлчәү берәмлеге
Ризык
Бөекбритания шәһәре
Спорт киемнәре фирмасы
Исерек
«Айгөл ...»
Сербия футбол клубы
Ыргыту
Җай, уңай
Элемтә операторы
Алибасов
H_2O
Пушкинның «Дубровский» романы персонажы
«... Скала»
Мушкетёрлар коралы
Якутия шәһәре һәм елгасы
Гектар
Колготки
Астыртын явызлык
Украина мәркәзе
Шахматта оттырыш
Мәскәү өлкәсе елгасы
Крепость тирәли казылма
Башкортстандагы район
Попугай
Сунар
Яктылык чыганагы
Очкыч
Ульяновск автомобиле маркасы
Хатын-кызның иптәше
Грузия курорт шәһәре
Коры куак
Магма
Шатлыкны рәсми билгеләү
Бик каты мавыгучанлык
Телефон элемтә челтәре
Тавыш
Иделнең борынгы атамасы
Акылсыз
Мәркәзе – Багдад шәһәре
Көчле җил

Фаил Гаязов төзеде

Горизонталь буенча: икра, Вәли, Агаджиков, Вил, сул, лат, ом, азык, ату, Олдем, «Адидас», МТС, Бари, Архип, «Ла», Омса, мәкер, шпага, ур, Ладырка, Тәтешле, «УАЗ», аваз, ау, азарт, Ирак, Ра, тантана, исәр, ураган.

Вертикаль буенча: Каас, мат, ип, Колумб, Алдан, га, ут, автострада, Ан, Влад, Роза, Амбролаури, ис, АТС, удар, су, ал, Динарт, ир, анод, Тба, Ма, ку, салмыш, лава, казах, Киев, «иле», ара, вак, «Партизан».

МЕНӘ ШУЛАЙ

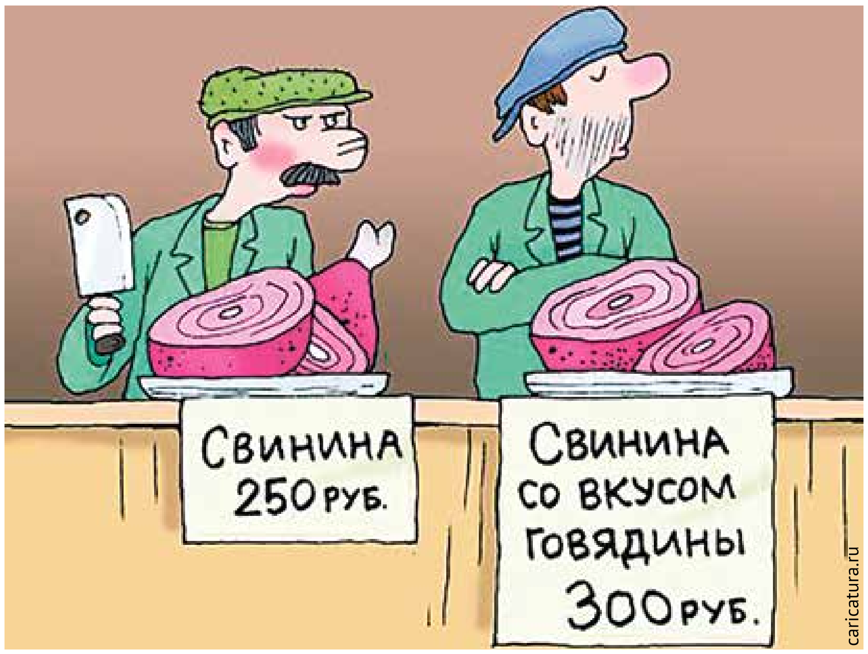
Свинина 250 руб.
Свинина со вкусом говядины 300 руб.
caricatura.ru

Эшкә әле иртәрәк бугай. Таң атып кына килә. Һава торышы ничек икән дип балконга чыгам. Җылы. Рәхәт. Якты. Матур. Каршыда гына әллә ничә катлы йорт. Санарга ирендерә. Матур инде, биек. Биек нәрсә матур күренә. Бу – пыяла белән таштан гына тора кебек. Аның янында кечкенәрәк йорт. Ул да пыяла белән таштан гына тора. Алай түгелдер инде ул, кайсыдыр җире пластик, кайсыдыр җире калайдыр. Карале, без шуның эчендә яшибез икән бит. Таш, калай, пыяла, пластик эчендә. Бер уйлаганым юк иде. Асфальт урам буйлап машиналар җилдерә. Матур машиналар. И, нәрсәләр генә ясамый инде бу адәм кулы. Карале, урам тулы адәм кулы белән ясалган нәрсә икән. Электр баганалары, рельслар, тимер коймалар… Ямьяшел булып балкып торучы бер генә табигый нәрсә бар. Юк инде, яшел чирәм түгел. Чирәм ул пластик. Нindидер түрә килү хөрмәтенә китереп җәйгәннәр иде – шул килеш калды. Әллә ничә машина белән көнозын ташыдылар. Бердәнбер табигый нәрсә – биек төз булып үсә торган агачлар. Нинди икәнен белмим. Күрше бер әйткән иде инде, оныткамын. Кабат сорарга кыен. Әллә ничә агачның орлыгын бергә кушып бутаганнар-бутаганнар да шундый матур затлы агач ясаганнар… Карра-ле! Башыма да килгәне юк иде. Алайса монысы да табигый булып чыкмый бит инде. Ясалма була. Әйтәм аның яфраклары кар яуганда гына коела башлый.

Кабат фатирга керәм. Баягы уйлар тәэсирендә бүлмәгә күз йөгертеп чыгам. Стеналарга… Түшәмгә… Идәнгә… «Флизелин, пластик, керамика…» – дип уйлап алам. Җиһазлар да… Мин барысының исемен белеп бетермим икән. Ясалма икәнен генә беләм. Нәрсәнедер нидер эшләтеп ничектер ясаганнар шунда кемнәрдер.

Суыткычны ачам. Күз шундук колбасага төшә. Кытай борчагы аксымыннан ясалганы кәгазенә үк язылган. Шул аксымны суда болгатып ботка ясыйлар да тәмләткечләр һәм буяулар кушып, иткә әйләндерәләр икән. Монысын инде бала-чага да белә. Бик тәмле булып алтынсыман ялтырап торган кыздырылган бәрәңгегә карыйм. Үткән атнада бер кафедан алып кергән идем. Монысы да крахмалдан, тагын әллә нәрсәләрдән ясалган инде. Ашап та булмый, бозылмагач, түгеп тә булмый. Тора шунда күзне сөендереп. Кунаклар килсә дип алып куелган кызыл уылдык. Су үсемлекләреннән ясалган, диләр. Кәтлит… Ит… Химия фәне бик алга китмәгән чорда да кәтлиткә ит кушып тормыйлар иде бит инде. Хәзер бигрәк тә. Яшелчә яхшырак булырдыр. Һәм кыяр-помидорга карау белән, аларның минераль мамыкта төрле химик матдәләр ярдәмендә үстерелүе искә төшә. Җимеш суты турында уйлап та тормыйм инде. Боларның тәмләткеч һәм буяу икәнлеге әйтмәсәң дә билгеле. Шул рәвешле суыткычны өйрәнеп чыккач, аппетит ябыгып кала. Мөгаен, сөтле чәй белән генә чикләнергә туры килер. Ләкин сөт дигәне кичә үк өстәлдә калган, суыткычка алып куярга оныткамын. Ачыгандыр инде. Юк, ачымаган! Тагын бер атна торса да ачымаячак икән. Порошогы шундый затлы. Чәй, кайнар суга эләгү белән, куе булып чыга башлый. Буяу бит инде. Шайтан алгыры! Кинәт табигый ризык ашау теләге… Мөмкин булмаган нәрсәне хыялга да кертергә ярамый ич инде. Һәм мин суыткычта булган хәзинәне өстәлгә куям… Минең кайсыдыр өлешендә киләчәктән ишетелгән таныш әкият чагылып кала: «Борын-борын заманда бәрәңге җирдә, ит сыер аягында үскән чорларда…»

Урамга чыгам. Күрше тәмәке сорап сәламли.

– Кибет ачылмаган икән әле, – дип акланган була.

Мин аның кичә кибет ачык чакта да сораганын искә төшерәм. Дәшмим. Бирәм. Жалкы түгел. Кәгазь генә ич ул, кирәкле матдәләр сеңдерелгән кәгазь. Күршегә җәл түгел, агулансын рәхәтләнеп. Өстәвенә ял итеп, саулыгын ныгытып, Дубайда йөреп кайтты. Үзе дә мактанды. Интернеттан да бөтен адымнарын күреп сөенеп тордык. Минем ялга барган юк алай. Барасы килә килүен, тик соңыннан тәмәке сорап йөрисе килми.

Эшкә керәм. Кичә генә бер-беребезне күрәлмас дәрәҗәдә аерылышкан хезмәттәшләр белән дә ай буе күрешми торгандай исәнләшәбез. Күзләрдә – кыска вакытлы ясалма яктылык, иреннәрдә – елмаю. Хәл-әхвәл сорашабыз да җавапны тыңлап та тормый, китәргә ашыгабыз. Югыйсә, елмаю мускуллары калтырана башлап, бөтен матурлыкны бозарга мөмкин…

Менә шулай гомер ясап ятабыз. Мин кайчагында, үзем дә ясалма түгел микән дип шикләнеп, берәр җирне чеметеп карыйм. Авырта, шайтан алгыры. Белмим, бәлки бу ясалма авыртудыр…

Марат КӘБИРОВ.

ТАШКА БАСКАН

✓ Сарык булма – бүре тимәс.

* * *

✓ Ул үгез кебек көчле һәм шундый ук акыллы.

* * *

✓ Интернет әҗәл сыман, яхшы кешеләрне чүпли.

* * *

✓ Мәңгелек двигатель уйлап табуга мәңгелек тормозлар комачаулый.

* * *

✓ «Сезнең зиратта да бәйрәм булыр әле…»

* * *

✓ Бар яктан да уйланып төзелгән план – очраклы рәвештә яхшы нәтиҗәгә ирешүнең иң җайлы ысулы.

* * *

✓ Иртән ашамыйм – уйда син генә, көндез ашамыйм – уйда син генә, кичен ашамыйм – уйда син генә. Төнлә йокламыйм – ашыйсы килә.

* * *

✓ Аз хәрефле сүз күп мәгънә аңлатучан була.

* * *

✓ Интуиция – башның күт белән сизү сәләте.

* * *

✓ «Сезгә караган саен, сәламәтлек телисе килә».

* * *

✓ Югары максатлар куегыз. Биек нәрсә матур күренә.

* * *

✓ Закон булмау җаваплылыктан азат итми.

* * *

✓ Мәхәббәт арып үлә.

Көтмә инде, көтмә...

Ана үрдәк бәбкәләре белән,
Ә син ялгыз үзең барасың,
Син көнләшеп аның бәхетеннән,
Моңсу гына озатып каласың.

Кайда китте синең балаларың?
Арыслан күк батыр улларың?
Өмет белән һаман күзәтәсең,
Кайтырлар, дип, киткән юлларын.

Былтыр койган алма какларын син,
Чикләвекләр җыеп киптереп,
– Аларга! – дип, һаман саклыйсыңмы
Сагыш белән көтеп, тилмереп.

Төшләреңдә һаман алар белән,
Көндезләрен укып хатларын,
Теткәләнгән кәгазь битләренең
Һәрбер сүзен инде ятладың.

Язлар килер чәчәк исе бөркеп,
Сыерчыклар кире кайтырлар,
Яңарырлар шунда йөрәгеңдәге
Бертуктаусыз янган кайгылар.

Бал кортлары очар, күбәләкләр
Берсен-берсе куышып уйнарлар,
Чәчәкләргә күмелеп торсалар да,
Куандырмас сине тугайлар.

Җир тетрәгән давыл уты, бәлки,
Карлар белән эреп югалыр,
Дөнья тынып калыр. Йөрәкләрдә
Кавышу хисе кабат кузгалыр.

Өчесенең берсе кайтмасмы дип,
Син көтәрсең һаман аларны,
Ишек каккан саен кочакларга
Хәзерләнеп сөйгән balaңны.

Көтмә инде, көтмә, изге карчык,
Җир куенында ята улларың,
Чәчәкләргә биреп, илгә булган
Мәхәббәтле керсез уйларын.

Абдулла АЛИШ.

5 мәзәк

Түләүле поликлиника табибы – авыруга:

– Бүгеннән башлап бер грамм аракы эчмәскә!

– Минем хәлләр шулай мөшкелмени?

– Юк. Сезгә миндә дәваланган өчен түләргә акча җыя башларга кирәк.

* * *

Ире – хатынына:

– Бүген пылавың нәкъ минем әнинеке кебек килеп чыккан.

– Ниһаять! Ниһаять, мин пешергән ризык та синең кадерле әниеңнеке кебек килеп чыккан көннәрне дә күрәсе бар икән!

– Әйе, минем әни аш-суга бик оста. Ул пешергән бөтен нәрсә ашап туймаслык. Әмма ул гомере буе бер нәрсәне – пылауны гына пешерергә өйрәнә алмады.

* * *

Океанда корабль һәлакәткә очрый. Ике татар гына исән кала. Янәшә ике утрауга йөзеп чыгалар болар. Яшиләр шулай икесе ике утрауда. Тиздән тагын бер корабль бата. Татарларның берсенә бер хатын йөзеп килә. Берничә көннән утраудагы ирләрнең берсе икенчесенә кычкыра:

– Әй, Ибраһим, әйдә безгә йөзеп кил. Монда синең төн саен төшеңә керә торган нәрсә бар.

Ибраһим боз шикелле салкын суга сикерә:

– Минем өчпочмакларым!..

* * *

Кибеттә белдерү эленеп тора: «Куликово сугышы ветераннары чиратсыз җибәрелә».

Урыс карты кибетчедән сорый:

– Кызым, мин андый белешмәне каян алыйм соң?

– Каян икәнен белмим, әмма татарлар барысы да китерделәр.

* * *

– Шулай итеп, – дип тәмамлый табиб үзенең лекциясен, – өшегән җирне кар белән ышкырга кирәк. Сораулар бармы?

– Бар! – дигән тавыш килә залдан. – Ә җәй көне нишләргә?

«ШӘҺРИ КАЗАН» – СИНЕҢ ӨЧЕН, СИНЕҢ ТУРЫНДА 8 (917) 851-69-62

ИНДЕКСЛАР
П2395 (3 тапкыр чыга)
П2430 (пәнҗешәмбе саны)
П2419 (оешмалар өчен)

www.shahrikazan.com

ГАМӘЛГӘ КУЮЧЫ (НӘШЕР ИТҮЧЕ) – «ТАТМЕДИА» АҖ
«ТАТМЕДИА» АҖ ФИЛИАЛЫ ҖИТӘКЧЕСЕ –
БАШ МӨХӘРРИР ГӨЛНАРА ИЛЬЯС кызы САБИРОВА.

© Газетада басылган язмаларны файдалану, шулай ук өзекләр китерү өчен, «ШК» редакциясеннән язмача рөхсәт алу мәҗбүри. Редакциянең фикере авторларның фикере белән аваздаш булмаска да мөмкин. Редакциянең рәсми оешмаларда юллаучы булып йөрү мөмкинлеге юк. Кульязмалар рецензияләнми һәм кире кайтарылмый. Реклама һәм игъланнардагы мәгълүматларның дөреслеге өчен аны бирүчеләр үзләре җаваплы.

РЕКЛАМА ХЕЗМӘТЕ
Тел: (843) 562-50-12,

ХАТЛАР БҮЛЕГЕ
Тел: (843) 562-50-03,
E-mail: shahri-kazan@tatmedia.com

НӘШРИЯТ
«Татмедиа» АҖ
420097, Казан, Академия ур., 2

16+
Сатудагы бәясе ирекле

Тираж – 5955
Республика матбугат һәм массакүләм коммуникацияләр агентлыгы ярдәме белән чыгарыла.
Заказ 727. Газета Элемтә, мәгълүмати технологияләр һәм массакүләм коммуникацияләр өлкәсендә күзәтчелек итү буенча Федераль хезмәттә (Роскомнадзор) 2012 елның 27 августында ПИ №ФС77-50970 нче теркәлү таныклыгы алды. Газета атнага 3 тапкыр - сишәмбе, пәнҗешәмбе һәм җомга көннәрендә чыга. График буенча бу санга 17 сәгатьтә кул куелырга тиеш. Кул куелды – 17 сәгатьтә.

РЕДАКЦИЯ АДРЕСЫ
420066, Казан,
Чистай ур., 5 нче йорт
Тел.: (843) 562-50-12,
факс: (843) 562-50-07

БАСМАХАНӘ
420066, Казан, Декабристлар ур., 2 нче йорт.
«ТАТМЕДИА» АҖ филиалы «Идел-Пресс» полиграфия-нәшрият комплексы